БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Буряад Үнэн

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой,
Бурядай АССР-эй Верховно Советэй орган

№ 84 (8916)
АПРЕЛИИН 10
ПЯТНИЦА
1959 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

...ной дунда политическэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулая

Сталинска областиин ажалша... дунда ниитэ-политическэ хүдэл... ямар байһан тухай, тэрээ... һайжаруулха хэмжээнүүд ту... КПСС-эй ЦК-гэй тоггоолтой ...арамдуулан областной партийна ...низацинн урда табигдаһан зо... ...гонууд тухай асуудал КПСС-эй ...комой һая болоһон VIII пленум ...эн хэлсээд, тусхайта тогтоол ...алан абаба. КПСС-эй ЦК-гэй ...аргагша тоггоол тон ехэ удха... ...артай болоно. Тэндэ ниитэ-поли... ...скэ хүдэлмэриин дүй дүршэл ...ологдонхой, мүн энэ талаар то... ...додог дутуунууд тодоор элирүү... ...ээ, тэдэ дутуунуудые түргэнөөр ...хажа, ойлгууламжын хүдэлмэри ...һайжаруулха замууд заагдан...

Манай республика дотор ажалша... дунда ниитэ-политическэ хүдэл... ...иин ямараар ябуулагдажа бай... ...ень хаража үзөөд, һүүлэй үедэ, ...нгаяа КПСС-эй XXI съездһээ ...шо олохон парторганизацинууд... агитационно хүдэлмэри нилээд ...жараа, ажабайдалтай, комму... ...м байгуулгатай холбоонь үргэ... ...э гэжэ партиин обкомой пленум ...эглэбэ. Партийна, советскэ, ...фсоюзна болон ажахын хүтэлбэ... ...эгшэдһээ гадна, харин үйлэдбэ... ...н түрүүшүүл, инженернүүд, тех... ...үүд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд ...тическэ хүдэлмэридэ олооро ...аадалсадаг болоо.

КПСС-эй хэдэ хэдэн райкомууд ...ниитын дунда ойлгууламжын хү... ...мэри ябуулхадаа, тэрэнэй ехэ ...тай үрэтэй байхынь, ажал хэрэ... ...тэ һайн нүлөө үзүүлхынь тулада ...н арга методүүдые шадамараар ...илэнэ, һайшаалта үүсхэлнүүдые ...ана. Энэ талаар КПСС-эй Куда... ...райкомые тэмдэглэмээр. Тэндэ ...үүжүүлгын янза бүриин хүдэл... ...нүүд ябуулагдана: элдэб асуу... ...ар һонирхолтой вечернүүд эм... ...эгдэнэ, түрүүшүүлэй бал боло... ...экономическа семинарнууд бо... ...конференцинүүд үнгэргэгдэнэ, ...үгын журналнууд, экран дээрэ ...ууулагдадаг газетэнүүд гаргагда... лекци элидхэлнүүд хэгдэнэ. Тэн... ...ойлгууламжын хүдэлмэри эмхид... ...эдэ культбазанууд илангаяа ехэ ...э дүүргэнэ. «Ши коммунизмда ...хоор бэлэн түш?» гэһэн асуудал... ...аар ехэ һонин вечер Куйбыше... нэрэмжэтэ колхоздо үнгэргэгдөө. ...л хэхэеэ залхууржа зайгуулта... ...муу муухай аяг ааша гаргадаг ...үүд, һамуу һалихай ябадалтан, ...шан тэндэ ехэ хурсаар шүүм... ...эгдээд, һүүлээрнь ханын газетэ... ...зурагтайгаар гаргагдаа.

...рэшэлэн сагаалганай болохын ...а тээ ажалшадай дунда ойлгуу... ...жын хүдэлмэри партиин Куда... райкомой үргэнөөр ябуулһанай ...ар сагаалган тэмдэглэгдэнгүй ...уу үнгэрөө. Мүнөө «улаан үндэ... ...эй» һайндэрлэлгэдэ эсэргүүсэн, ...ой дунда ехэ хүдэлмэри ябуул... ...ар түсэблэжэ байна. Заиграйн ...мгта «Үбэлые үдэшэлгэ» гэһэн ...рэйгээр ехэ һонин һайндэр үн... ...гөө: хүнүүд дуулалдаа, хатарал... ...а, кино, уран һайханай самодея... ...льностиин концерт хараа, арад зо... ...заншалаар элдэб наадан болоо. ...ан-Удын промышленна пред... ...ятинуудай олохон эхин партор... ...изацинуудта политинформаци ...олон лекци үнгэргэхэ үдэрнүүд ...о болоно. Зарим заводуудта ...итаторнуудай һургуули эмхидхэг... ...д, һарадаа гурба дахин заняти ...

Тиигэбэшье республикын ажалша... ...й дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ...хидхэлгэдэ ехэ дутуунууд бии бай... ...р гэжэ КПСС-эй обкомой VIII пленум тэмдэглээ. Партиин олохон райкомууд, эхин парторганизацинууд политическэ агитациин шанарыень, удхыень эрид һайжаруулха тухай, ажал хэрэгүүдтэ тэрэнэй һайн нүлөө үзүүлхэ тухай оролдолго багаар гаргана. Заримдаа предприяти, колхоз болон совхозой урда байһан бодото зорилгонуудтай холбоогүйгөөр агитаци хэгдэнэ. КПСС-эй XXI съездын түүхэтэ тогтоолнуудые тайлбарилха, манай орон дотор коммунизм үргэн далайсатайгаар байгуулха тушаа тэрэнэй хараалһан агуухэ программые тунхаглаха, долоон жэлэй түсэб болзорһоонь урид бэелүүлхын түлөө социалистическэ мүрысөө эмхидхэхэ — иимэ шухала хүдэлмэринүүд һулаар ябуулагдана. Колхозуудта лекци, элидхэл үсөөн хэгдэдэг зандаа гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Ториин, Заиграйн, Түнхэнэй, Хориин аймагуудта соёлой добтолгын гурбан жэлэй түсэб хангалтагүйгөөр бэелүүлэгдэнэ. Культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаанууд бариг-данагүй гэхэдэ ехэ алдуу болохогүй.

Олониитэ ажалшадай дунда ойлгууламжын хүдэлмэриин һулаар ябуулагдадаг дээрэһээ һүүлэй үедэ зарим аймагуудта элдэб муухай үзэлшэн, мэхэшэн, удаган бөөнэр, хуурмаг ламанар үзэгдэдэг болонхой. Теэд яахадаашьеб тэдэ мэхэшэнтэй тэмсэл хэгдэнэгүй, арад зониие мэхэлжэ хууража ябаһан тэдэ зольбонууд хуулиин харюусалгада юундэшьеб хабаадуулагданагүй. Саашадаа иимэ ябадал тэсэхын аргагүй.

Ниитэ-политическэ хүдэлмэриие эрид һайжаруулха саг тулаа гэжэ партиин обкомой пленум зааба. Гол түлэб ямар зорилго табигданаб гэхэдэ, совет арадай туйлаһан агуу-ехэ илалтануудай удхашанарые ойлгосотойгоор тайлбарилжа үгэхэ, партиин ленинскэ хараа шугамай илан мандаһые харуулха, КПСС-эй XXI съездын түүхэтэ тогтоолнуудые амжалтатайгаар бэелүүлэдэ ажалшадые үдэрһөө үдэртэ элсүүлхэ гээшэ шухалын шухала зорилго болонхой. СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ долоон жэлэй түсэбөөр хараалагдаһан даабаринуудые хэрэг дээрэнь бэелүүлхын тулада түбхын түрүүндэ 1959 оной— долоон жэлэй түрүүшын жэлэй түсэбые үлүүлэн дүүргэхэ шухала. Тиихын тулада ажалшадай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри ехэ эршэмтэйгээр ябуулагдаха болоно бшуу. Түрүүшүүлэй, коммунистическэ ажалай бригадын гэшүүдэй хүдэлмэриин дүй дүршэл үргэнөөр дэлгэрүүлхэ гээшэ эндэ ехэ үүргэтэй байна.

Колхоз болон совхозуудай холын бригадануудта, мал ажалай фермэ болон гүүртэнүүдтэ, полевой стануудта, механизаторнуудай дунда политическэ хүдэлмэри илангаяа үргэдхэхэ шухала.

Предприятинуудта, колхоз болон совхозуудта хододоо ажалладаг агитпунктнууд, малшадай байдаг газарта—культбазанууд заатагүй эмхидхэгдэхэ ушартай. Клуб, Культурын байшан, улаан булан, агитпункт, культбаза бүхэндэ агитаторнууд ээлжээ-ээлжээгээр дежурлажа байгаад, ажалшадай асуудалнуудта харюу үгэжэ байха уялгатай.

Ажалшадай дунда политическэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулжа, эрид хубилалта туйлахын тулада янза бүриин арга методүүдые хэрэглэхэ, үнэн зүрхэнһөө үүсхэл оролдолго гаргаха, шэнэ юумые ходо үүсхэжэ байха шухала. Тиигэбэл үйлэдбэридэшье амжалта заатагүй туйлагдаха байна.

Нүхэр Цой Ен Ген Узбекистанһаа мордобо

ТАШКЕНТ, апрелиин 8. (ТАСС). ...ДР-эй Арадай Дээдэ Суглаанай ...езидиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр ...Ен Ген, тэрээнтэй хамта ябал...ан хүнүүд мүнөө үглөөгүүр Таш...һээ мордоо.

Узбекскэ ССР-эй Верховно Сове... Президиумэй Түрүүлэгшэ Я. С. ...иддинова, республикын Ми...рнүүдэй Советэй Түрүүлэгшын ...оршо, Гадаадын хэрэгүүдэй ми...р С. А. Азимов, СССР-эй Вер...во Советэй, Узбекскэ ССР-эй ...овно Советэй депутадууд, республикын министрнүүд болон бусад тусхай тушаалта хүнүүд КНДР-эй, СССР-эй болон Узбекскэ ССР-эй гүрэнэй тугуудаар шэмэглэгдэһэн Ташкентын аэродром дээрэһээ нүхэр Цой Ен Гениие, тэрээнтэй хамта ябалсаһан хүнүүдые мордохуулаа.

Мордохуулгын үедэ хүндэлэлэй харуул табигдаһан байна.

Аэродром дээрэ Я. С. Насриддинова нүхэр Цой Ен Ген хоёр үгэ хэлээ.

Багахан мүрэнүүдтэ ябаха суднанууд

ГОРЬКИЙ, апрелиин 9. (ТАСС). ...тскэ Союзай багахан мүрэ...тэ ябаха ашаанай теплоходуу... Навашинска судна бүтээлгын ...һоо ашаалан ябуулга эхилээ. Гүйхэн уһанда тамардаг эдэ суднанууд тус бүридөө 20 тонно ашаа шэрэхэ хүсэтэй, Коми АССР-тэ, Красноярска хизаарай багахан мүрэнүүдтэ табигдаха юм.

Газараа үдэр, һүнигүй уһалжа, наг шэбхээр утэгжүүлээл һаа, баян ургаса абтаха

Бултадаа оролдоно

Хүдөө ажахые хүгжөөхэ тухай КПСС-эй XXI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө манай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой бүхы ажалшад, малшад һү, мяха, ноохо, үндэгэ улам ехээр абадаг болохо гэһэн социалистическэ уялгануудые абаа һэн. Жэшээлхэдэ, артелиинхид түсэбтэ долоон жэлэй түрүүшын жэлдэ нёдондонойхиһоо хоёр дахин шахуу ехэ мяха абажа, хамта 3100 центнер мяха гүрэндөө тушааха, худалдаха, үнгэрэгшэ жэлдэ үнеэн бүриһөө 803 литр һү һааһан һаа, байгша ондо 1200 литр һаажа, нэгэ дахин шахуу ехэ һү абаха, мүн ноохо хайшалалгаяа 45 процентээр дээшэлүүлхэ зорилго урдаа табина.

Адууһа малайнгаа тоо толгойе улам олошоруулжа, ашаг шэмыень эрид ехэдхэхын тула үбһэ, шэмэтэ тэжээл элбэг ехээр бэлэдхэхэ хэрэгтэй болоно гээшэ. Энээниие харадаа абажа, манай колхозойхид энэ жэлдэ хамта 300 гектарта кукуруза, 100 гектарта наран сэсэг тарижа, эрхим һайнаар ургуулхаар шиидээ. Эдэ ургамалнуудые тарихын тула эгээл үрэжэл һайнтай, уһалууриин газар таһалагдажа, тусхай комплексно 2 звенонуудта даалгагданхай.

Эдэ үдэрнүүдтэ эдэбхитэй комсомол хүбүүн Дугар Доржиевай хүтэлбэрилдэг звеногойхид 150 га кукурузынгаа газарта наг шэбхэ ехээр гаргажа, шииг нойто һайнаар бариха хүдэлмэри үргэнөөр ябуулаа. Звеногойхид мүнөө даажа абаһан газартаа бүхыдөө 800 гаран тонно хуушан шэбхэ зөөжэ гаргаад, энэ хүдэлмэреэ апрелиин 15 болотор сүм дүүргэхын түлөө эршэмтэй шангаар ажаллажа байна. Тиигэбэл кукурузын газарай гектар бүридэ дунда зэргээр 25—30 тонно шэбхэ гаргагдаха зэргэтэй. Аргал шэбхэ шэрэлгэдэ эндэхи дунда һургуулиин һурагшад Сократ Нехуров, Роза Нечкина, Тамара Будаева болон бусад эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Мүн Гааргын сомоной эмхи зургаанай, РТС-эй хүдэлмэрилэгшэд, алба хаагшад хэдэн удаа воскреснигүүдые эмхидхэжэ, шэбхэ шэрэлсээ. Тэдэнэй хүсөөр эндэ хамтадаа 200 гаран тонно шэбхэ поли дээрэ гаргагданхай.

Д. Доржиев.
колхозой парткомой секретарь.
Курумкан.

Оньһожоруулга хэрэглэһэнэй ашаар

...Урдаа бульдозертой «С-80» маркын мундуу томо трактор хүндөөр пашаганаса, ташагаанаса жүдхэһөөр, гэрэй шэнээн болотор обоолжорхиһон хуушан шэбхые хамха бутара түлхижэ, налуугаар хэһэн һольжоруухай (эстакада) өөдэ гаргана. Түлхюулжэ дээрэ гаргагдаһан шэбхэнь тодоотой байһан тракторай ехэ тэргын хоорбо руу забда залигүй адхарна. Тиигээд нэгэ түлхисөөрнь тэргэ шэбхээр дүүрэжэ, ашагдаһан тракторай даб гэхэдэнь, тэрэнэй һуурида автомашина ерэжэ зогсоно. Тиигэжэ орэйдоол 1—3 минутын туршада 3—4 трактор, автомашинанууд ашагдаад лэ ошожо байба.



Эндэ кукурузын газар таһалагдажа үгтөөд, мүнөө тэндэнь наг шэбхэ зөөхэ, һайрам тогтоохо хүдэлмэри үргэнөөр



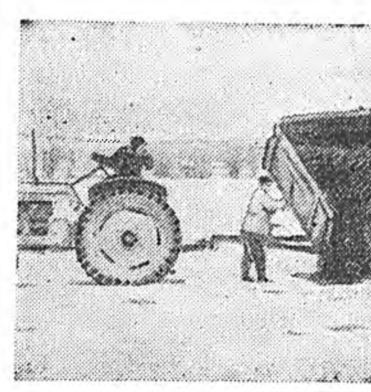
Энэмнай Кяхтын хонинной совхозойхид таряалан, сабшалан дээрээ наг шэбхэ гаргаха һара соносхоод, энэ ажалда бүхы машина, трактор болон хүдэлмэришэдые олоор элсүүлэн, эршэмтэй шангаар ажаллажа байһан үень гээшэ. Эндэхид байгша ондо үхэр малдаа шэмэтэ тэжээл — силос ехээр бэлэдхэхэ зорилгоор хамта 90 гектарта кукуруза тарижа, га бүриһөө 300 центнерһээ бага бэшэ ногоон эшэ набша абахын түлөө тэмсэнэ.

ябуулагдажа байна. Совхозой Мөөрөөшэ нютагай фермынхид кукурузын газарта наг шэбхэ гаргаха хүдэлмэриие илангаяа эрхим һайнаар, габшагай түргэнөөр ябуулна. Тус фермынхид бүхы аргал шэбхэеэ намартаа ехэнүүдээр обоолжо бэлдээд, эдэ үдэрнүүдтэ тэрэнээ поли дээрэ зөөжэ байнхай.

Наг шэбхэ трактор, машинада ашаха, буулгаха хүдэлмэриие сүм оньһожоруулһанай ашаар, эндэхид үдэр соогоо дунда зэргээр 200—250 тонно хүрэтэр шэбхэ таряалан, сабшалан дээрэ гаргажа үрдинэ. Мөөрөөшын фермын түрүү трактористнар нүхэд Д. Чагдуров, И. Федосеев гэгшэд шэбхэ шэрэхэдээ үдэр бүри дунда зэргээр 20—23 эрьесэ хэжэ, 60—70 тонно шэбхэ гаргадаг юм. Мүн трактор, машинада шэбхэ ашадаг бульдозерто хүдэлдэг механизаторнууд нүхэд В. Немчинов, С. Васильев гэгшэд трактораа нэгэшье һаадгүйгөөр, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэнэ. Бүхыдөө фермынхид 2 мянга шахуу тонно шэбхэ поли дээрэ гаргаад, энэ хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлһээр. Һаяын үдэрнүүдтэ Тохой гэжэ дээрэ газарта һайрамай уһа тусхай насосоор бүлэжэ гаргана. Тэрэшэлэн кукурузын болон таряанай газарта гаргагдаһан наг шэбхэ жэгдэлэн тарааха тусхай ехэ модон хамуур хэжэ бэлдэнхэй.

Мөөрөөшын фермынхидэй жэшээгээр совхозой бусад отделени, фермынхид наг шэбхэ ашаха, шэрэхэ хүдэлмэриие оньһожоруулха тушаа ехэхэн оролдолго үүсхэл гаргана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (дээрэһээ доошоо) бульдозерой тракторист **С. Васильев**; оньһон ар-



гаар шэбхэ ашажа байна; поли дээрэ шэбхэеэ буулгажа байна.

С. Климов.
Фотонь авторай.

ГЭЭГДЭЛҺЭЭ ГАРАХАБДИ

гэжэ Заиграйн аймагай хүдөө ажахын түрүүшүүл мэдүүлнэ

— Урдань Заиграйн аймаг таряалан, сабшалан уһалалгаар республика соогоо түрүү зэргэдэ ябадаг бэлэй.

Аймагтамнай республика соогоо, мүн орон дотороошье сууда гараһан ажалай түрүүшүүл олон ха юм. Жэшээлхэдэ, ороохо таряанай баян ургаса хуряажа, Социалистическэ Ажалай Герой болоһон нүхэр Киселев, элбэг дэлбэг хартаабха ургуулжа байһан нүхэд Шурыгина, Мильгунова болон бусад олон һэн. Теэд мүнөө аймагнай юундэ гээгдэжэ ябанаб. Ажалдаа шалгаржа, арадтаа магтуулагшаднай юундэ үсөөршооб?!

Иигэжэ Заиграйн аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Бурдуковский һаяхан тэндэ болоһон хүдөө ажахын түрүүшүүлэй суглаан дээрэ элидхэл хэхэдээ хэлэбэ.

Нёдондо жэл Заиграйн аймагта малай тэжээл бэлдэхэ хэрэгтэ гүрэмнай миллион гаран түхэригэй туһаламжа үгөө һэн. Гадна эндэхи колхозууд гүрэнһөө абаһан урьһаламжаяа үшөө 3 жэлээр хойшолуулжа түлэхэ болоо. Заиграйнхид нёдондо жэл адуу малдаа элбэг дэлбэг тэжээл бэлдэхэ гүйсэд арга боломжотой байгаа. Теэд энэ арга боломжоёо гүйсэд хэрэглэжэ шадаагүй. Тэжээл хараалһан түсэбһөөн холо багаар бэлдэһэн мүртөөшье, үбэлэй үедэ гам хайрагүйгөөр гаргашалжархёо юм. Эгээл тиимэһээ мүнөө колхозуудай мал олоороо гарзалжа байна. Энэ жэлэй 2 һара соо 124 бодо мал гарзалшоо. Тиихэдэ хони, хурьгад хэдэн зуугаадаараа үхэжэ байна. Илангаяа «Гигант», Кировэй нэрэмжэтэ колхозуудта мал, олоор гарзална. Малай ашаг шэмэшье тон бирагүйгөөр абтана. Хэрбээ нёдондо жэлэй март һара соо үнеэн бүриһөө 179,5 килограмм һүн һаагдаһан һаа, энэ жэлэй март соо 141 килограмм һаагдаа. Тиигэжэ үнеэн бүриһөө һаагдадаг һүн аяар 38,5 килограммаар доошоо ороһон байна.

Заиграйнхид таряалан, сабшалангаа уһалха хүдэлмэреэ тоохоёо болишоо. Уһалууриин барилганууд тон үсөөнөөр хэгдэнэ. Луговодуудай ажал мүртэйгөөр эмхидхэгдэнэгүй. Гадна малай үнэтэ тэжээл—кукуруза эндэ тоогдоногүй. Заиграйн аймагай эрхэ байдалда кукурузые оролдосотойгоор, шадамараар харууһалаа һаа, ногоон эшэ набша элбэг дэлбэгээр хуряагдахал. Теэд эндэхид энээнэй хойноһоо оролдоногүй. Тиимэл хадаа нёдондо жэл гектар бүриһөө оройдоол 2—3 центнер эшэ набша хуряагаа бшуу. Энэ алдуугаа мүнөө жэлшье үргэлжэлүүлһээр. Үнгэрһэн гурбан һара соо кукурузынгаа поли дээрэ 8000 тонно наг шэбхэ гаргаха түсэбэйнгөө оройдоол 20 процентыень дүүргэээ.

Аймагтамнай ажалай түрүүшүүл үсөөршоо гэжэ элидхэл соо хэлэгдэнэ. Тэрэншье зүб. Теэд Заиграйда ажалдаа шалгарһан нүхэд һайса урмашуулагданагүй, бүри ехэ амжалта туйлаха хэрэгтэ зоригжуулагданагүй. Харин тиихэдэнь юушье хэнгүй, энээгүүр тэрээгүүр зайгуултажа ябаад, түрүүшүүлһээ ехэ түлөөһэ абажа байһан хүнүүд олон.

Эндэ уһа элбэгтэй гол горхонууд яһала бии. Уһалагдаха газаршье ехэ байха. Гансал оролдолго хэрэгтэй байгаа. Хуушан байһан уһалууриингаа системэнүүдые бүри мүнөөнһөө эхилжэ заһаа һаа, тэрэнэйнгээ хажуугаар шэнэнүүдые олоор баряа һаа, заиграйнхид таряалан, сабшалангаа һайса уһалдаг болохо аргатай.

— Энэ аргаяа хэрэглээгүй һаа, нёдондонойхидоол адли гар мухар, гахай ябган үлэшэхэбди,—гэжэ аймагай хүдөө ажахын инспекциин начальник нүхэр Киреев тэмдэглээд:— Гээгдэлһээ гарахын тула эрид шууд тэмсэжэ ороёл, нүхэд,—гэбэ.

— Мүнөө жэл звеногоймнай гэшүүн бүхэн хошоод гектар газар даажа абаа. Аймагай бэрхэ хартаабхашан нүхэр Шурыгина гектар бүриһөө 200 центнер хартаабха хуряахаб гэһэн уялга абаа. Тиихэдэнь би гектар бүриһөө 250 центнер хуряахаб,—гэжэ аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой хартаабха ургуулагша нүхэр Мильгунова мэдүүлбэ. Тэрэшэлэн «Улаан Эрхирэг» колхозой ахалагша хонишон нүхэр Доржиев 100 эхэ хонин бүриһөө 110 хурьга абаха, нэгэ хониһоо 3 килограммһаа доошо бэшэ нооһо хайшалха гэһэн уялга абаа.

XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой бригадир нүхэр Ермолаев үгэ абаад, иигэжэ мэдүүлээ.— Энэ жэл баян ургаса хуряахын түлөө яһала оролдожо байнабди. Үбэлэй үедэ таряалан, сабшалан дээрээ саһа тогтоогообди, тощо халяагаабди. Мүнөө луговодууднай түлэг дундаа ажаллажа байна. Тэдэнэр даалгагдаһан сабшалангайнгаа гектар бүриһөө 12—20 центнер үбһэ хуряаха юм. Тиихэдэ тэжээлэй корнеплодуудые элбэгээр тарихади. Гектар бүриһөө 150 центнер турнепс хуряагдаха.

— Минии хүтэлбэрилдэг овощь ургуулдаг звено энэ жэл 23 гектарта тарилга хэхэ юм. Мүнөө бидэнэр тарилгадаа үсэд нэтэрүүгээр бэлдэжэ байнабди. Теэд колхозоймнай правлени наг шэбхэ зөөхэ машина, техникэ бидэндээ үгэнэгүй. Бидэнэр оролдохын хүсөөр парнигтаа хэхэеэ 145 тонно аргал шэбхэ зөөгөөбди. Эгээл энэ мэтын дутагдалнуудһаа боложо гектар бүриһөө 150 центнер капуста, мүн помидорой баян ургаса хуряаха хэрэгтэмнай һаад ушарна. Теэд бидэнэр огородойнгоо газарые һайса утэгжүүлээд, уһалаад, баян ургаса хуряажа, хэлэһэн үгэдөө заатагүй хүрэхэбди — гэжэ «Гигант» колхозой овощевод нүхэр Тютрин мэдүүлбэ.

Суглаанда хабаадагшад долоон жэлэй түрүүшын жэл—1959 ондо бүри эршэмтэйгээр, шэн зоригтойгоор ажаллахабди гэжэ мэдүүлээд, дээшэлүүлэгдэһэн социалистическэ уялгануудые абаба.

М. Гончиков.

КПСС-эй ОБКОМОЙ VIII ПЛЕНУМ

«Республика дотор дунда ба дээдэ һуралсалай шэнэдхэгдэн хубилгагдахатай дашарамдуулан, партийна организацинуудай бэелүүлхэ зорилгонууд тухай» элидхэл Бурядай АССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ **В. Р. Филиппов** хэбэ.

КПСС-эй XXI съезд коммунизм байгуулагшадай съезд гэжэ алдаршанхай. Ажал үйлэдбэриин, эрдэм техникын талаар коммунизмын үндэһэ һуури байгуулхаһаа гадна, бүхы эрхэтэдээ болбосоруулан хүмүүжүүлхэ зэргэтэйбди. Ажалшадые коммунистическэ ёһоор хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ партиин, гүрэнэй зүгһөө тон ехэ анхарал хандуулагдана гэжэ нүхэр Филиппов элидхэлэйнгээ эхиндэ хэлэбэ.

Ажабайдал хадаа ажалшадые хүмүүжүүлхэ эгээл шухала һургуули мүн. Коммунизм байгуулха хэрэг гансал ном һударнуудһаа бэшэ, харин арад зоной үдэр бүриин ажабайдалһаа эшэ үндэһэтэй. Тиимэһээ совет арадай бэелүүлжэ байдаг гайхамшагта ажал хэрэгүүд тон ехэ хүмүүжүүлхы удхашанартай.

Манай парти залуушуулые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулдаг гэжэ элидхэлшэ хэлэбэ. Энэ талаар совет һургуули ехэ үүргэтэй байна. Һүүлэй жэлнүүдтэ совет һургуулинууд горьтойхон амжалта туйлаа. Хүдөө нютагуудта долоон жэлэй, хото городуудта арбан жэлэй уялгата һуралсал бэелүүлэгдээ. Орон доторнай 50 миллионһоо дээшэ зон элдэб янзын һургуулида һурана. 765 дээдэ, 3500 гаран тусхай дунда һургуулида 4 миллион шахуу хүн һурадаг. Манай ороной дээдэ һургуулинууд США-гэйхиһээ 3 дахин олон инженернүүдые бэлдэнэ.

Бурят орондомнайшье арадай гэгээрэл ехээр хүгжэжэ байнхай. Хэрбээ революциин урда тээ манай эндэ 1400 һурагшадтай 257 эхин, оройдоол 6 хүсэд бэшэ дунда, 4 дунда һургуули байһан һаа, 1958—1959 оной һуралсалай жэлэй эхиндэ 110 мянган һурагшадтай 649 һургуули хүдэлжэ байгаа. Тэрэ тоодо 409 эхин, 124 долоон жэлэй, 116 дунда һургуули бии. Хэрбээ революциин урда тээ бүхы хүн зоноймнай 94—95 процентнь үзэг бэшэг мэдэхэгүй байһан һаа, мүнөө үзэг бэшэг огто мэдэхэгүй хүн үгы болоо. Республика доторхи 2 дээдэ, 15 тусхай дунда һургуулида 12 мянган хүн һурана. Нютаг зоной дундаһаа ниитын ажал-ябуулагшад, промышленностьда, хүдөө ажахы болон соёл культурада хүдэлдэг мэргэжэлтэд олоороо урган гараа.

Орон дотороо коммунизм байгуулха асари ехэ зорилгонууд совет һургуулиин үмэнэ шэнэ эрилтэнүүдые табина гэжэ элидхэлшэ саашадаа тэмдэглэбэ. Гэхэ зуура һуралсал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ горьтойхон дутагдал ушарна. Һуралсалнай ажабайдалһаа, үйлэдбэриһөө үшөөл таһаранги байна. Һуралсалай предмедүүд һайнаар заагданагүй. Багшанарые бэлдэхэ хэрэг хангалтагүй байһаар. Илангаяа хүдөө ажахы, промышленна үйлэдбэри, гар ажал зааха багшанар муугаар бэлдэгдэнэ. Һургуулинуудта нэгэн гэбэл дээдэ һургуулитай аад, үйлэдбэри тухай ехэ юумэ мэдэхэгүй багшанар гү, али үйлэдбэри һайн мэдэхэншье һаа, хүсэд эрдэмгүй хүнүүд хүдэлнэ. Зарим һургуулинуудта мастерской болон кабинедүүд дуталдана, һурагшадта хүшэ хүрэхын аргагүй ехэ даабари үгтэнэ.

Нүхэр Филиппов бурят һургуулиин хүдэлмэри тушаа тогтожо хэлэбэ. Бурят һургуулида түрэлхи хэлэн дээрэнь ном заалга тон шухала хэрэг гээшэ. Энэ талаар манай һургуулинуудта горьтойхон дутагдал бии. Бурят хэлэн дээрэ оршуулһан номууд шанарайнгаа талаар хангалтагүй болошоно. Оршуулагшад математикын элдэб терминүүдые бурят хэлэн дээрэ хүсэд гаргажа шаданагүй. Тэрэшэлэн биологиин, химиин, физикын элдэб терминүүдые оршуулагшад өөһэдөө һайса ойлгоногүй. Мүнөө байһан ород-бурят, бурят-ород словарьнууд дотор тиимэ терминүүдтэ тайлбари үгтэнэгүй. Бурят һургуулида үзэгдэдэг номууд түрэлхи хэлэн дээрээшье һаа, аймагуудайхидта хүсэд һайнаар ойлгогдоногүй. Мүн олон бурят багшанаршье түрэлхи хэлээ хүсэд мэдэдэггүй байна. Тиимэһээ һургуулинуудтахи һуралсал ород, бурят үгэнүүдые худхаһан «холимог» хэлэн дээрэ ябуулагдана. Теэд бурят һургуулида, жэшээнь, математика шэнги предмедые ородоор заахада үхибүүдтэ ойлгосогүй ха юм. Һургуулинуудта бурят хэлэшье заалга хангалтагүй байһаар. Эхин классуудта бурят хэлэ үшөөл һайнаар зааха арга боломжо бии. 5—7-дохи классуудта бурят хэлэ заадаг зарим багшанар өөһэдөө түрэлхи хэлээ һайн мэдэдэггүй байна. Һурагшадтаа бултандань түрэлхи хэлэ, литература һайтар шудалуулхын тулада багшанар горьтойхон оролдолго гаргаха зэргэтэй.

5—7-дохи классуудта ямар хэлэн дээрэ заадаг болохо тухай асуудал шиидхэхэ зэргэтэйбди. Хэрбээ эхин классуудта хэлэнүүдые һайнаар үзөөд байгаа һаа, 5—7-дохи классуудта ород хэлэн дээрэ заажа болохо байна. Мүнөө бурят һургуулида ород хэлэ заалга тон шухала болоо. Юуб гэхэдэ, 2-дохи шатын һуралсал ород хэлэн дээрэ ябуулагдаха байна бшуу.

Саашадаа хүдөө һургуулинуудта онсо анхарал табигдаха зэргэтэй. Илангаяа малшадай үхибүүдэй һурахада таарамжатай зохид эрхэ байдал хангаха ёһотойбди. Тиигэхын тула тэдэнэртэ хамтын байрануудые бариха, интернадуудые эмхидхэхэ, эдеэ хоол бэлэдхэхэ, илангаяа колхозууд хоорондын хамтын байрануудые бариха хэрэгтэй. Мүнөө колхозууднай һурагшадтаа хамтын байра бариха талаар зарим тэды хүдэлмэри хэжэ байнхай. Гэбэшье тэдэнэртэ хамтын эдеэн бэлдэгдэнэгүй.

Һургуулинуудые шухала хэрэгсэлнүүдээр хангахын тула ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ зэргэтэй. Мүнөө эхин һургуулинуудай 50 процентнь юрын модон гэрнүүдтэй байдаг. Республика доторнай типовой мастерскойтой минил 12, физкультурын залтай 9—10 һургуулинууд бии. Энэмнай тон үсөөн гээшэ.

Һургуулинуудые шэнэдхэн хубилгаха тухай Хуули мүнөө баталагдан абтажа, бүхы арад зоной зүгһөө һайшаагдаа. Найман жэлэй политехническэ ажалай уялгата һургуулинууд нээгдэхэ болобо. Иимэ һургуулинуудые дүүргэһэн залуушуул элдэб курса гараад, ажаллаха зэргэтэй. Тэдэнэр үйлэдбэриин түхэлтэй тусхай дунда һургуулинуудта һураха юм. Гэхэ зуура залуушуул үдэшын һургуулинуудта ажалһаа һамшангүй һуража, дунда һургуули дүүргэхэ юм.

Хүдэлмэришэн, хүдөө залуушуулай үдэшын һургуулинууд республика доторнай һаһала бии. Тиигэбэшье халаанаар хүдэлдэг һургуулинууд нээгдэнэгүй. Үдэшэндөө хүдэлдэг залуушуулые үдэртэнь һургуулида һургадаг болохо талаар промышленна предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд хэмжээ абанагүй.

Һуралсалые шэнэдхэн хубилгаха тухай Хуулитай тааралдуулан, республикынгаа һургуулинуудые хубилгажа, һуралсалай шэнэ түсэбтэ оруулха бэлэдхэлэй хүдэлмэри хэгдэжэ байна. Долоон жэлэй, мүн зарим эхин һургуулинуудые найман жэлэй болгохо түсэб табигданхай. Энэ хэрэгые 3—5 жэлэй туршада дүүргэхэ зэргэтэйбди. Гэхэ зуура мүнөөнэй 8—9-дэхи классуудай һурагшад 10-дахи класс дүүргэтэрээ һураха байха. Тиихэдээ үйлэдбэритэй бүри үргэнөөр танилсаха ушартай. Интернат-һургуули республика доторнай бүри олон болохо. 1965 ондо хамтадаа 665 һургуулитай байхабди. Тэрэ тоодо 390 эхин, 146 найман жэлэй, 88 арбан нэгэн жэлэй, 31 интернат-һургуулитай болохобди.

Заочно һуралсалые республика дотороо бүри үргэдхэхэ арга бии. Мүнөө заочно гансахан һургуулитайбди. Теэд тэрэнэй консультационно пунктнууд аймагуудаар эмхидхэгдэнэгүй. Саашадаа хүдөөдэхи ажалшадай дунда һургуулида һурахадань бүри таарамжатай болгохын тула заочно 5 һургуулитай болохо ёһотойбди. Энээнтэй хамта аймагай центрнүүдтэхи дунда һургуулинуудай дэргэдэ консультационно пункт бии болгохо шухала.

Һургуулиие ажабайдалтай холбохо хэрэгтэ һурагшадай үйлэдбэриин бригаданууд, һуралсалай ажахынууд тон шухала үүргэ дүүргэхэ зэргэтэй гэжэ нүхэр Филиппов хэлэнэ. Мүнөө республикын һургуулинуудта һурагшадай үйлэдбэриин 125 бригада эмхидхэгдэнхэй. Мухаршэбэрэй, Үнэгэтэйн, Үлэгшэнэй һургуулинуудай дэргэдэхи бригаданууд һайнаар ажаллана. Дунда, долоон жэлэй бүхы һургуулинуудай дэргэдэ һурагшадай үйлэдбэриин бригаданууд эмхидхэгдэхэ зэргэтэй. Һургуулиинхид кукуруза, турнепс болон тэжээлэй бусад ургамалнуудые тарижа ургуулхаһаа гадна, шубуу, туулай, мал тэжээхэ ёһотой.

Һурагшадые ажал хүдэлмэридэ дүршүүлхэ талаар городой һургуулинууд зарим тэды дүй дүршэлтэй болоожо байнхай. Улан-Удын 65-дахи, 2-дохи, 3-дахи болон бусад зарим һургуулинуудай хүдэлмэри һайшаалтай. 65-дахи һургуулиин һурагшад номоо һайнаар үзэхынгөө хажуугаар, ажалай элдэб мэргэжэл шудална.

Һуралсалые ажабайдалтай холбохыдоо һурагшадые эрдэм наукын эшэ үндэһэнтэй гүнзэгыгөөр танилсуулха хэрэгтэ онсо анхарал табигдаха зэргэтэй гэжэ элидхэлшэ онсолон тэмдэглэбэ. Гэхэ зуура һүүлэй үедэ зарим һургуулинуудай һурагшад муугаар һурадаг болоо. Жэшээнь, Заиграйн аймагай Ацагадай һургуулиин бүхы һурагшадай хахадынь шахуу хангалтагүй сэгнэлтэ абана.

Һуралсалай, хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие һайжаруулха хэрэгтэ арадай гэгээрэлэй зургаануудай инспекторнууд ехэ үүргэтэй. Һургуулинуудые шалгаха хүдэлмэреэ мүн лэ үндэһөөрнь шэнэдхэхэ хэрэгтэй.

Ажахын эмхинүүд болон колхозуудай хүсөөр һургуулиин байшангуудые, мастерскойнуудые бариха, заһабарилха хэрэг эмхидхэгдэхэ ёһотой. Яруунын, Мухаршэбэрэй, Баргажанай, Курумканай аймагуудай зарим колхозууд һургуулиин байшангуудые баряа. Мүн зарим промышленна предприятинууд мастерскойнуудые бариһан байна.

Нютагуудтахи партийна, советскэ органууд һургуули тушаа үдэр бүри анхарал табиха зэргэтэй. Гэхэ зуура зарим аймагуудта ямар нэгэн суглаанай болохын урда тээ һургуулиин хүдэлмэриие һонирходог юм. Харин холын хараата асуудалнууд шиидхэгдэнгүй үлэшэнэ.

Багшанарай институдай, зооветинститудай хүдэлмэри тухай хэлэхэдээ, тэндэхи студентнэр хүдөө ажахын талаар хүсэд дүүрэн дүй дүршэлтэй болоногүй гэжэ тэмдэглэбэ. Мүн зооветинститут дүүргэгшэд хүдөө гараад, ажал эмхидхэхэдээ ядалдана.

«Ажабайдалтай һургуулиин холбоо барисаае бэхижүүлхэ, СССР дотор арадай гэгээрэлые саашадань хүгжөөхэ тухай» Хуули бэелүүлхын түлөө республикымнай партийна, советскэ органууд, бүхы олониитэ зон эршэмтэйгээр тэмсэхэ зэргэтэй гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ.

* * *

Энэ асуудалаар КПСС-эй Советскэ райкомой секретарь нүхэр **Бутуханов** түрүүлэн үгэ абаад, иигэжэ хэлэбэ: һургуулинуудай хүдэлмэриие шэнэдхэн хубилгахатаяа хамта, хэдэн асуудал шиидхэхэ ёһотойбди. Юуб гэхэдэ, эндэхи һургуулинуудай һурагшад бултадаа үйлэдбэриин практика промышленна предприятинуудта гараха аргагүйдэнэ. Тиимэһээ һургуули хоорондын олон цехтэй комбинат нээхэ хэрэгтэй. Ажахын тоосоондо оруулһан тиимэ комбинадта элдэб продукци гаргагдадаг байха зэргэтэй. Комбинадтай болохын тула тусхай гэр хэрэгтэй.

2-дохи, 3-дахи, 4-дэхи, 33-дахи һургуулинуудта классай таһалганууд дуталдана. Тиимэһээ 1-дэхи интернат-һургуулиин, медицинскэ училищиин шэнэ байшандаа ороходонь, тэдэнэй мүнөө байһан газарта шэнэ һургуулинуудые нээхэ шухала.

Даб дээрэ абтаһан мэдээгээр, район доторнай 644 залуу хүдэлмэришэд халаанай һургуулида һураха хүсэлэнтэй. Мүнөө тиимэ һургуули эрхэ бэшэ нээхэ хэрэгтэй болоод байна гэжэ үгынгөө түгэсхэлдэ нүхэр Бутуханов хэлэбэ.

Һургуулинуудта олон халаантай хэшээл хэхэеэ хайшан гээд болихо тушаа 65-дахи һургуулиин директор **Ковалевская** хэлэбэ.

— Манай һургуули кабинетнэ гуримда оронхой. Һурагшадайнгаа олоншье болоо һаа, гурбан халаанай хэшээл болюулаад, нэгэ халаанда хэшээлнүүдээ хэдэг болочхойбди,—гэжэ хэлэнэ.— Һургуулидамнай хамтадаа 13 кабинет, 2 мастерской бии. 17 класснай эдэ кабинедүүд болон мастерскойнууд соогоо нэгэ халаантайгаар һурадаг болоо. Олон халаантай һургуулинууд бултадаа иимэ гуримда орохо аргатай. Гансал расписаняа һайнаар бодомжолжо табиха хэрэгтэй.

Зарим газарта бишыхан мастерскойнууд баригдана. Харин хожомойнхёо бодожо, уужам, томо мастерскойнуудые барибал дээрэ.

Ажалай резервын һургуулинуудай хүдэлмэри тухайда Ажалай резервын управлениин начальник нүхэр **Томин** хэлээ.

— Манай һургуулинууд мастерскойнуудтай, ажахытай болохо зэргэтэй. Тэндэ продукци бүтээжэ, худалдаа наймаанда гаргаха ёһотойбди,—гэбэ.—Тиигэбэшье манай һургуулинууд захилай ороходол хүдэлөөд байдаг, бүтээһэн продукциимнай өөрынь үнэ ехэ. Бичурын, Тарбагатайн, Сэлэнгын аймагуудтахи механизаторнуудай училищинууд өөһэдын газаргүй байһаар. Тэндэхи партийна организацинууд энээндэ анхарал хандуулха зэргэтэй.

Мухаршэбэрэй аймагай һургуулинуудта эмхидхэгдэһэн һурагшадай үйлэдбэриин бригадануудай хүдэлмэриин дүй дүршэл тухай, мүнөө хэгдэжэ байһан хүдэлмэри тухай КПСС-эй айкомой секретарь нүхэр **Попов** хөөрэбэ. Аймагай бүхы дунда һургуулинуудай дэргэдэ һурагшадай бригада эмхидхэгдэхэнь. Иимэ бригаданууд ажахын тоосоондо оруулагдаха юм.

Колхозуудай өөһэдын хүсөөр һургуулинууд, мастерскойнуудые барижа байһан тухай нүхэр Попов хэлэбэ. Һүүлэй үедэ Суулгын, Эрдэмэй, Шаралдайн, Мухаршэбэрэй һургуулинууд шэнэ байшангуудтай болоо.

— Республикымнай һургуулинуудта политехническэ һуралсалда хабаатай зүйлнүүдые зааха багшанар дуталдана,—гэжэ Гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй союзай обкомой түрүүлэгшэ нүхэр **Тармаев** тэмдэглэбэ.—Илангаяа үйлэдбэри, хүгжэм болон дуу заадаг багшанар бэлдэгдэнэгүй.

Хүдөөгэй багшанарай ажаһуудалые улам һайжаруулха асуудалда анхарал горьтойгоор табигдаха зэргэтэй. Тэдэнэр гэр байраар, түлеэ залһаар бүрин хангагдаха ёһотой. Гэхэ зуура, зарим һургуулинуудтахи багшанарай гэрнүүд хуушаржа муудана. Тиимэһээ өөртөө гэр барихын тула үгтэдэг урьһа зээлиис ехэ болгохо, нүгөө талаһаа доторой татаринн мүнгөөр гэрнүүдые бариха хэрэгтэй,—гэбэ.

Холын һургуулинуудые бүхы шухала юумээр хангаха асуудалда КПСС-эй Хойто-Байгалай айкомой секретарь нүхэр **Стулев** тогтожо хэлэбэ.

Мүн республикын Гэгээрэлэй министр нүхэр **Бадмацыренов**, ВЛКСМ-эй обкомой секретарь нүхэр **Дамбаев** үгэ хэлэһэн байна.

* * *

«Сталинска областиин ажалшадай дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэриин ямар байһан тухай, тэрэниие һайжаруулха хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гэй тогтоолтой дашарамдуулан, областной партийна организациин бэелүүлхэ зорилгонууд тухай» элидхэл КПСС-эй обкомой секретарь нүхэр **Ц. О. Очиров** хэбэ.

1959 оной мартын 11-дэ КПСС-эй Центральна Комитет Украинын Сталинска обкомой болон КПСС-эй ЦК-гэй пропаганда, агитациин таһагай элидхэлнүүдые зүбшэн хэлсэжэ, «Сталинска областиин ажалшадай дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэриин ямар байһан тухай, тэрэниие һайжаруулха хэмжээнүүд тухай» гэһэн дэлгэрэнгы тогтоол баталан абаа.

Сталинска областной парторганизациин ябуулжа байһан ниитэ-политическэ хүдэлмэриин дүй дүршэлые КПСС-эй Центральна Комитет согсолхо зуураа, тэрэнэй нилээд дутуу дундануудые элирүүлээ.

Сталинска обкомой хүдэлмэри тухай КПСС-эй Центральна Комитедэй тогтоол манай областной партийна организациин хүдэлмэридэ сэхэ хабаатай. Тиимэһээ энэ асуудалые тус пленум дээрэ зүбшэн хэлсэхэ гэжэ обкомой бюро шиидхэһэн байна.

Һүүлшын үедэ ажалшадай дунда ябуулагдадаг ниитэ-политическэ хүдэлмэри нилээд һайжарһан байна. Энэ хүдэлмэридэ партийна, советскэ, профсоюзай, комсомолой, ажахын органуудай хүтэлбэрилэгшэд, үйлэдбэриин түрүүшүүл, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, инженернүүд, технигүүд бүри олоороо хабаадалсадаг болонхой. Партиин зарим айкомууд арад зониие хүмүүжүүлхэ шэнэ формо, аргануудые үргэнөөр хэрэглэнэ. Энэ талаар КПСС-эй Кударын айком һайн жэшээ харуулна.

Малай гүүртэ, отара дээгүүр культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэриин гол гуламта болгошо культбазанууд тэндэ олоор эмхидхэгдэжэ, малшадай дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри һайнаар ябуулагдадаг болонхой. Мүн түрүүшүүлэй найр зугаа, ямар нэгэ асуудалаар вечернүүд, экономическа семинар, конференцинүүд үнгэргэгдэдэг, «аман үгын журнал», «гэрэл газетэ» гаргагдадаг, бусадшье һонирхолтой хүдэлмэри ажалшадай дунда ябуулагдана.

Прибайкальеда аймагай газетын редакциин хүдэлмэрилэгшэдэй үүсхэлээр өөһэдын киностуди бии болгогдожо, түрүүшүүлэй дүй дүршэл, тэдэнэй ажал хүдэлмэри, арад зондо үргэнөөр харуулагдана.

Улан-Удын зарим предприятинуудта политическэ һонинуудые шагнаха, лекци уншаха тусхай үдэрнүүд бии болгогдоо.

Һүүлшын үедэ культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри олон янзаар, һонирхолтойгоор үнгэргэгдэнэ. ПВЗ-дэ культурын университет эмхидхэгдэжэ, 2 хэшээл үнгэргэгдөө. Энэ университедтэ 400 хүн һуралсадаг. Майн нэгэнһээ Улан-Удын горкомой политическэ һуралсалай байшанда культурын университет нээгдэжэ, тэндэ 500 хүн һураха байна. Иимэ культурын университет мяханай комбинадта, сэмбын фабрикада, шэлэй заводто нээгдэхэ.

ПВЗ-дэ агитаторнуудай һургуули эмхидхэгдээд, һайнаар хүдэлнэ. Энэ һургуулида 70 агитатор һурадаг. Мүнөө үедэ тэдэнэр КПСС-эй XXI съездын материалнуудые шудалжа байна. Ниитэ-политическэ хүдэлмэриие һайжаруулһанай ашаар арад зоной ажалай болон политическэ эдэбхи хэшээл дээшэлээ.

Республикын промышленна предприятинуудай коллективүүд агууехэ долоон жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхээр социалистическэ уялгануудые абаад, эршэмтэйгээр хүдэлжэ байна. Мүн хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд малай ашаг шэмые мүнөө жэл эрид дээшэлүүлхын түлөө тэмсэнэ.

Гэбэшье республика дотор ябуулагдадаг ниитэ-политическэ хүдэлмэридэ нилээд дутуу дунданууд бии байһаар. Эдэ дутагдалнуудай гол шалтагаан гэбэл, партиин Улан-Удын горком, айкомууд болон обком ниитэ-политическэ хүдэлмэриин олон янзын формо, аргануудые бүгэдыень хэрэглэжэ, энэ шухала хэрэгые эрид һайжаруулха талаар шанга хэмжээ абанагүй. Зарим газарта ойлгуулламжын хүдэлмэри ажахын зорилгонуудтай холбоогүйгөөр ябуулагдана. Хүдөөгэй зарим партийна организацинууд абаһан уялгаяа дүүргэхын түлөө тэмсэлдэ ажалшадые элсүүлхэ талаар мүртэй юумэ хэнэгүй.

Улан-Удын, Кабанскын, Сэлэнгын промышленна предприятинуудай һуниин халаанай хүдэлмэришэдэй дунда ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулагдадаггүй шахуу. Партийна, профсоюзай, комсомолой болон ажахын органуудай хүтэлбэрилэгшэд һуниин халаанай хүдэлмэришэдтэй уулзадаггүй, тэдэнэй дунда ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулнагүй.

Мүн зарим предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд үдэрэйшье халаанда ажалладаг хүдэлмэришэдтэй үсөөн уулзадаг, тэдэнтэй хөөрэлдөө хэдэггүй. Амаралтын үдэр, һайндэрнүүдтэ ажалшадай сүлөөтэй сагаа хүхюун сэнгэлигээр, өөртөө ашатай туһатайгаар үнгэргэхэ хэрэгтэнь туһалха тушаа ажахын хүтэлбэрилэгшэнэр һаналаа хүсэд табидаггүй байна.

Амаралтын үдэрнүүдтэ ажалшадай дунда наука болон литературын, искусствын ажал-ябуулагшадтай, үйлэдбэриин түрүүшүүлтэй уулзалга эмхидхэгдэдэггүй, парк, талмай дээгүүр һайнаар эмхидхэгдэһэн наада зугаа болодоггүй байна.

Ажалшадые коммунистическээр хүмүүжүүлхын тула хүн зоной ухаан бодолдохи капитализмын үлэгдэлнүүдтэй эрид шангаар тэмсэхэ шухала байһаниинь мэдээжэ. Гэхэтэй хамта иимэ үлэгдэлнүүд үшөөл бии байһаар. Бурхан шажанда шүтэхэ ушарнууд үзэгдэнэ. Жэшээнь, Түнхэнэй аймагта «бөө хубилгаан хүмби» гэжэ бэсэ нэрлээд ябаха хүнүүд бии болонхой. Тэдэнэрые хаража үзэхэдэ хүдалша хуурмаг, залхуу зайгуул, архинша хүнүүд байха юм. Иимэ хүнүүдтэ хамаагүйгөөр хандаха ябадал зарим нэгэн хүтэлбэрилхы нүхэдэй зүгһөө гарагдана. Эгээл тиимэһээнь Яруунын, Хорнин, Иволгын аймагуудаар обоо бунхан, субарга, бариса гэхэ мэтэ бии боложо, хада уула, булагай эхиндэ һүзэгтэй хүнүүд суглараад, мүргэл шүтэлгэ хэдэг болоо.

Эдэ баримтанууд бурхан шажанда эсэргүү ойлгууламжын хүдэлмэриие эрид һайжаруулхын эрилтэ табина гээшэ. Саашадаа мүн ниитын зөөри үрихэ, хулгайлха, архи ууха, хулигаантаха, эдишэ абаха, аралжаа наймаа хэхэ болон бусад харша ябадалнуудтай эбсэшэгүй тэмсэл ябуулха шухала.

Гурбан жэлэй соёлой добтолгын эхилһэн сагһаа хойшо республика дотор 54 клуб, мүн тэрэ тухай культбаза баригдажа, культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай ажал хүдэлмэри нилээд һайжараа. Гэбэшье, Торнин, Заиграйн, Хорнин, Иволгын аймагуудаар гурбан жэлэй соёлой добтолгодо зорюулагдаһан хэмжээ-ябуулганууд хангалтагүйгөөр дүүргэгдэжэ байна. Жэшээнь, Заиграйн, Иволгын аймагуудта 1958 оной туршада нэгэшье клуб баригдаагүй.

Һаяхан республикын уран һайханай самодеятельностиин харалга боложо үнгэрөө. Эндэ Яруунын аймагай коллектив һайн бэлэдхэлтэй байжа, түрүү һуури эзэлбэ. Мүн мяханай комбинадай, ПВЗ-гэй партийна организацинууд уран һайханай самодеятельностиин хүдэлмэридэ ехэ анхаралаа табидаг болоо.

Гэхэтэй хамта, КПСС-эй Байкало-Кударын, Зэдын айкомууд уран һайханай самодеятельностиин хүдэлмэридэ анхаралаа юрэдөөшье хандуулдаггүй, энэ хэрэгые һайжаруулха талаар хэмжээ абанагүй.

1959 оной ноябрьда Москвада болохо республикын литература, искусствын декадада бэлэдхэл һулаар ябуулагдана. Декадада бэлэдхэлэй хүдэлмэридэ гансашье театрнууд, ансамбль, уран зохёолшод, уран зураашад хабаадаха бэшэ, республикын бүхы культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэд хабаадаха ёһотой.

КПСС-эй XXI съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые ажалшадта тайлбарилха хэрэгтэ харуулан ойлгуулха агитаци ехэ удхашанартай. Олон колхоз болон предприятинуудаар эмхидхэгдэһэн харуулан ойлгуулха агитаци саг соогоо һэлгэгдэн шэнэлэгдэнэгүй, ажахын-политическэ зорилгонуудые гүйсэдөөр харуулнагүй.

Газетэ болон радиогой, мүн идеологическа хүдэлмэри ябуулдаг бусад эмхи зургаануудай, партийна эхин организацинуудай зорилгонь гэхэдэ, «Сталинска областиин ажалшадай дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэриин ямар байһан тухай, тэрэниие һайжаруулха хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй Центральна Комитедэй тогтоолые хүтэлбэри болгон, КПСС-эй XXI съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэдэ ажалшадые элсүүлхэ, Коммунистическэ партиин хүтэлбэри доро совет арадай туйлаһан агуусхэ илалтануудай түүхэтэ удхашанарые ажалшадта гүнзэгыгөөр ойлгуулжа үгэхэ хэрэг болоно.

* *

—Манай городой партийна организаци ажалшадай дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри ябуулхадаа нилээд дүй дүршэлтэй, шадамар боложо, һүүлэй үедэ энэ хэрэгээ бага зэргэ һайжаруулаа, —гэжэ элидхэлэй һүүлээр эгээн түрүүн үгэ абажа, КПСС-эй Улан-Удын горкомой секретарь нүхэр Дондуков мэдүүлээ.

—Мүнөө үедэ 4 мянган агитатор, мянга гаран пропагандистнууд, лекторнууд XXI съездын материалнуудтай ажалшадые танилсуулжа байна. Партийна организацинууд ниитэ-политическэ хүдэлмэри олон янзаар ябуулдаг болоо.

Гэбэшье политическэ хүдэлмэридэмнай нилээд ехэ дутуу дунданууд бии. Зарим партийна организацинууд политическэ хүдэлмэри ажахын зорилгонуудтай холбоогүйгөөр ябуулдаг байһаар.

КПСС-эй обком, тэрэнэй пропаганда, агитациин таһаг ниитэ-политическэ хүдэлмэриин түрүү дүршэлые согсолхо тушаа оролдоногүй. Политическэ хүдэлмэриин түрүү дүй дүршэл тухай ямар брошюра, ном гаргадаггүй. «Агитаторай блокнодтошье» партийна организацинуудай ниитэ-ойлгуулжын хүдэлмэриин дүй дүршэл [illegible]лилогдодоггүй. Энээн тушаа КПСС-эй обкомой, пропаганда, агитациин таһаг хэмжээ абаха болоно.

Саашань нүхэр Дондуков агитационно-пропагандистска хүдэлмэриие һулаар хүтэлбэрилдэг, ажалшадай дунда лекци, элидхэл үсөөн хэдэг, КПСС-эй горкомой, [illegible]муудай хүдэлмэридэ туһалжа үзүүлдэггүй гэжэ КПСС-эй обкомой пропаганда, агитациин таһагай даагшын орлогшо нүхэр Гершение шүүмжэлээ.

— Партиин XXI съездын шиидхэбэринүүдые ажалшадта ойлгуулхын тула аймаг дотор ниитэ-политическэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдажа байна,—гэжэ КПСС-эй Баргажанай айкомой секретарь нүхэр **Малыгин** хэлээ.

Мүнөө үедэ аймаг соомнай [illegible] гаран агитатор, 150 лектор, элидхэлшэд хүдэлнэ. Нэгэдэхи кварталда 300 лекци, элидхэл уншагдаа. Мүн XXI съездын материалаар теоретическэ конференци болоо.

Гэбэшье ниитэ-политическэ хүдэлмэридэ нилээд дутагдал үзэгдэнэ. Нэн түрүүн, энэ хүдэлмэридэ ажахын хүтэлбэрилэгшэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, зарим партийна, советскэ органуудай хүдэлмэрилэгшэд эдэбхитэйгээр хабаадалсадаггүй зандаа.

Мүн республикын эмхи зургаанууд хүтэлбэрилэгшэд хүдөөгэй ажалшадай дунда лекци, элидхэл тон үсөөн уншадаг байна.

Баргажанай аймагта уран хёсэлшод, артистнууд ошожо, зондо зүжэг наада харуулха, [illegible]лэг, зохёолнуудые уншаха [illegible] байдаггүй. Культурын министерство эдэ мэтэ дутагдалнуудые [illegible]ралдаа абаха зэргэтэй.

Мүнөө үедэ театрнуудай, ансамблиин, уран зохёолшодой, уран зураашадай коллективүүд Москвада болохо декадада бэлдэжэ байна. Теэд тэдэ коллективүүд эгээн түрүүн өөһэдынгөө бэлиг, шадабариие республикынгаа арад зондо харуулаад, Москва декадада ошохо зэргэтэй гэжэ нүхэр Малыгин [illegible]радхаа.

— Ажалшадай дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри ябуулхада соёл гэгээрэлэй эмхи зургаанууд үүргэ, харюусалга тон ехэ [illegible] Культурын министрын орлогшо нүхэр **Шадаров** тэмдэглээ.

Культурын зарим эмхи зургаанууд һайнаар хүдэлмэрилдэг болоошье һаа, хүдөөгэй олонхи клуб, библиотекэ, Культурын байшангууд хангалтагүйгөөр, ажахын зорилгонуудтай холбоогүйгөөр ажаллажа зандаа. Энэ юу харуулнаб гэхэдэ, партийна организацинууд культурын эмхи зургаануудай ажал хүдэлмэриие һайжаруулха тухай харалаа ёһотоор хандуулнагүй. Жэшээнь, Кяхтын аймагай Ленинэй, Сталинай нэрэмжэтэ болон бусад колхозуудай клуб, библиотекэнүүдэй гэрнүүд тон муу. Теэд эндэ гурбан жэлэй соёлой добтолгын түсэбөөр хараалагдаһан барилга дүүргэгдэнэгүй.

--- ПВЗ-гэй партийна комитедэй секретарь нүхэр **Асеев** XXI съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдээр зоригжоһон коллективэйнгээ ажалай бүтээлые олон политическэ эдэбхи үүсхэлые дээшэлжэ байһан тухай тогтобо. Мүнөө үедэ заводой 48 үйлэдбэриин бригадын гэшүүд коммунистическэ ажалай коллективэй хүндэтэ нэрэзэргэдэ хүртэхын түлөө тэмсэжэ байна. Мүн заводой хэдэн зуу гаад хүдэлмэришэд коммунистическэ ажалай ударник болохоёо оролдоно.

Тус заводто түрүүшын паровоз заһагдажа гараһаар 25 жэлэй ойн һайндэрые ажалай шэнэ амжалтануудаар угтахын түлөө мүрысөөн дэлгэрбэ. Заводой коллектив хахад жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид—июниин 20-до дүүргэхэ [illegible]һэн уялга абаад, эршэмтэйгээр тэмсэжэ байна гэжэ нүхэр Асеев мэдүүлээ.

Очировай элидхэл тушаа «Правда Бурятии» газетын редактор нүхэр **Стегачев**, Улан-Удын советскэ партийна һургуулиин директор нүхэр **Кузичев** гэгшэд үгэ хэлээ.

КПСС-эй обкомой пленум зүбшэн хэлсэгдэһэн эдэ асуудалнуудаар дэлгэрэнгы тогтоол баталан абаа.

[М]ЯХА АБАХА УЯЛГАЯА ХЭР ДҮҮРГЭНЭТ?

[...]ун зориһондоо...

[...]ой фермын һаалишад үг- [...]э ажалда үни гаранхай. [...]ра соо тэдэнэй хүхюугээр [...], үнеэдээ хүүсэ һааханы [...]дуулдана. Тэдэнэй дунда [...]гай наһанай хүбүүн ша- [...]унеэ һаажа байхань ха- Энэмнай Торийн Карл [...] нэрэмжэтэ колхоздо [...]ар оройһоор һарашье [...] байһан Жамбал Луб- [...]шэ. Дүй дүршэлгүй бай- [...]лдолгын ашаар энэ хү- [...]үшын үдэрнүүдһээ эхи- [...]эсэтэй һайнаар ажал- [...]рт һарын түрүүшын [...]ог соо һаамхай үнеэн бү- [...]да зэргээр 70 литр һү [...]раба. Апрелиин гараһаар [...] мүн лэ доошолуулнагүй. [...]урдашье һарада үнеэн бү- [...]ртөө 6—7 литр һаадаг [...] һаалишан үнеэдһээ һү [...]ха арга дүршэл үнинэй [...]һаа халан абаха гэжэ ехэ [...] гаргана.

[...]ртынхид үнеэдээ байра- [...]гажа харууһална. Залуу [...] хүбүүн үнеэдээ үдэртөө [...] бүлеэн уһаар уһалжа, [...], холимог тэжээл рацио- [...] эдюулнэ. Үнеэдэйнь бай- [...]ю сэбэр, хуурай байдаг.

[...]алия энээнһээ хойшо доо- [...]гүй гэжэ тэмсэл хэнэбди. [...]ар ерэжэ, үбһэ тэжээл хо- байна. Тиимэһээ үнеэдэй [...]айжаруулжа, тэжээл үгаа [...]р үгэнэбди,—гэжэ һаали- [...]бал хөөрэнэ.

[...] Чердонов, Д. Дугаров.

Тарган эрьенүүдые худалдахань

—Мүнөөдэр хонидоо Обоһоонтидо бэлшээгээд ерэхэм, хаганиинь гэмгүй шэнги һэн,—гэжэ Ошор Доржиев нүхэртөө хандаха зуураа, мүргэлдэжэ байһан хоёр эрьенүүдые «һадь, һадь, хүйхэрнүүдшни эдиһэнээ багтаажа ядаа гү» гээд, хонидоо хашаанһаа намнажа гаргана.

— Тиигэ, тиигэ, үглөөдэр бишни Зүүн Үбэрэй жалга абаашахаб, хонидоо һайнаар уһалаарайл даа,—гээд Мария нүхэрынь хүрзэ бариад, хонидойнгоо дал руу орошобо...

Залуу хонишодой энэ бүлэ табан зуугаад эрье хонидые харууһалдаг. Эдэнэйнь тэн хахад ерэхэ намар гүрэндэ худалдагдаха юм. Нүхэр Доржиевай бүлэ хонин бүриин шэгнүүрие дунда зэргээр 70 килограмм болгохо гэһэн уялга абанхай.

— Хонидтнай һайн үбэлжэжэ байна гү?—гэжэ асуухада:

— Яашаха юм бэ, хонидни тарган, эдэнэй ямарыеншье бариад, үбсүү уусыень дараад үзэбэл, тобир тарганиинь мэдэгдэхэ байха. Мүнөө үбэл ходо харюулжа үбэлжэбэб,—гээд Ошорой нэгэ эрьсын хойто хүлһөөнь саб шүүрэхэдэнь, тэрэнь юу юугүй собхорсогоожо, зузаан өөхэн һүүлынь һалбагад, һалбагад гэнэ.

Үнгэрэгшэ жэл хура бороогой бага дээрэһээ колхоздо үбһэн тиимэшье ехэ абтаагүй бэлэй. Намар үбһэ хубаалгын боложо байхада:

— Би хонидоо ходо харюулжа үбэлжэхэб. Хубита үбһыень багадхахадатнай болохо,— гэжэ Ошор һайн дурадхал колхозойнгоо правленидэ оруулаа һэн. Тиигэжэ хубита үбһэ тэжээлээ багадхуулһан залуу хонишод оролдосын һайгаар хонидоо нэгэшье гарзада оруулангүй тобир тарганаар ондо оруулжа, ургыта хабараа угтаба. Үбэлэй үедэ саһа багатай хадануудай оройгоор хонидоо адуулжа ябахань ходол харагдаа. «Мүнөө үлэһэн үбһэеэ колхоздоо гэдэргэнь тушаахамнай, тугал бурууд эдиг» гэжэ тэдэнэр мэдүүлнэ. Үбэлдөө хонидоо һайнаар, зүбөөр эдеэлүүлээд, уһалаад байгаа һэн.

Үнгэрэгшэ жэл хонин бүриһөө 2500 грамм нооһо хайшалаа һаа, энэ жэл 3 килограмм 300 грамм нооһо абахабди гэжэ тэдэнэр мэдүүлээ.

Залуу хонишод үбэлжэжэ байһан Шойдони Добуун гэжэ газарай сабшалангые өөһэдөө үтэгжүүлдэг, үбһыень хуряадаг заншалтай юм. Энэ жэл Доржиевтан сабшалан дээрээ 100 тонно хохир адхаха түсэбтэй аад, мүнөө холо ехые гарганхай. Тиигэжэ тэдэнэр сабшалангайнгаа гектар бүриһөө 18—20 центнер үбһэ хуряаха зорилгоёо бэелүүлжэ эхилээ.

Иигэжэ Закаменай «Дружба» колхозой эрхим хонишод атар тарган хонидые гүрэндөө худалдажа, ажахыгаа хүгжөөхын хойноһоо залуу наһанай эршээр забда сүлөөгүй ажаллажа байна.

В. Очиров.

Һанаһандаа хүрэхэ ёһотойбди

[...]он жэлэй түрүүшын [...] манай колхоз һү [...]а 1958 онойхидо [...]1,4 дахин дээшэлүүлхэ [...]һараалаа. Бии байгаа [...]оломжоёо һайнаар хэ- [...]ад, энэ түсэбөө амжал- [...]аар дүүргэжэ шадахаб- [...]

[...]харуулагдаһан үүлтэрэй [...] манай гүүртын һаа- [...] 1959 ондо үнеэн бүхэн- [...]00 литр һү гэхэ гү, али [...]элэйхиһээ 600 литрээр [...]һааха гэһэн социалисти- [...]уялга абаад, тэрэнээ [...]тайгаар дүүргэжэ [...] Жэлэй түрүүшын хоёр [...] хоног соо һаалишад- [...]еэн бүриһөө 400 литр [...]жа, нёдондо жэлэй энэ [...]һөө 70 литрээр дээшэ- [...]

[...] жэлнүүдтэ үбэлдөө эды [...] һү һаадаггүй бай- [...] Юундэб гэхэдэ, шэмэ- [...]эл — кукурузын силос [...]багаар эдидэг һэн. Ха- [...]958 ондо механизатор- [...] кукуруза һайнаар [...]жа, силос ехээр дара- [...]гаа. Энээнииие үбэлдөө [...]й элбэгээр эдижэ, ашаг [...]ь дээшэлээ гээшэ. Теэд [...]айн силос үшөө багаар даргадана гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Мүнөө жэл колхознай силос бүри ехээр ургуулха хэмжээ абажа байна.

«Үнеэнэй һүн хэлэн дээрээ» гэжэ хэлсэдэг гээшэ ааб даа. Энэнь яһала зүб. Теэд һү һаалга баһал һаалишадай ажалһаа болохо байна. Ажал хүдэлмэридөө дуратай, оролдосотой, мүн дүй дүршэлтэй һаалишад һү ехээр һаадаг ха юм. Жэшээнь, һаалишад Димид Будаева, Бунжид Будаева, арбадахине дүүргээд, түрүүшын жэлээ хүдэлмэрилжэ байһан Валентина Раднаева болон бусад даажа абаһан үнеэн бүхэнһөө 450—536 литр һү һаагаа. Эдэ һаалишадай ажал хүдэлмэринь һайшаалтай, бусадта жэшээ боломоор байна. Мүн тугалшан басаган Зина Тухматулина жэлэй эхинһээ хойшо 33 тугал абажа, нэгэшье гарзагүйгөөр түлжүүлжэ байнхай. Харууһалжа байһан тугалнуудынь булта тобир тарган.

Мүнөө хабарай хахир саг ерэжэ мал туража, муудажа болохо байна. Тиимэһээ энэ үедэ малые һайнаар эдеэлүүлхэ гэжэ оролдонобди. Үнеэднай үбһэ, силосһээ гадна, удэр бүри 2—3 килограмм орооһо таряанай зүйл эдинэ. Мүнөө харууһалжа байһан үнеэднай булта хүсэ шадалаар һайн. Тиимэһээ түрүүшын ногооноор һү һаалга эрид дээшэлхэ байха.

Һаалишадай абаһан уялгаяа дүүргэхэ хэрэгтэ һаад ушаруулха юумэн олон. Юуб гэхэдэ, үнеэдэймнай байра яһала һайншье һаа, ажал хүсэд оньһожоруулагдаагүй. Эндэмнай оньһожоруулагдаһан худагшье гэжэ байхагүй, дарагдаһан силос нүхэн сооһоо абаха түхеэрэлгэ хэгдээгүй. Эдэ бүгэдэ хүдэлмэриие гараар бүтээхэнь ехэ бэрхэшээлтэй байдаг. Колхозой правлени, партийна эхин организаци саашадаа автоуһалуури тодхохо, үнеэдые электрын хүсөөр һааха агрегат бии болгохо тухай бодомжолхо ёһотой.

Саашадаа һү һаалгаяа бүри дээшэлүүлжэ, 1959 ондо абаһан социалистическэ уялгаяа заабол дүүргэхын түлөө бүри шангаар тэмсэхэбди.

С. Будаева,

Сталинай нэрэмжэтэ колхозой ахалагша һаалишан.

Баргажан.

Гусиноозерск городто

160 БАЙРА АШАГЛАГДАБА

Бурядай нүүрһэшэдэй город Гусиноозерск. Жэл ерэхэ бүри энэ залуухан городой түхэл шарай хубилна. Олон дабхар үндэр сагаан гэрнүүд хаяа хадхан бодоно.

Долоон жэлэй түрүүшын жэл — 1959 ондо хамта дээрээ 4200 дүрбэлжэн метр байрын талмайтай гэрнүүд ашаглалгада үгтэхэнь. Адагынь 160 шахтёрнуудай бүлэ аятай зохид, һаруул уужам шэнэ гэрнүүдээ толлохо юм.

Почтын үйлсөөр тус бүридөө 16 квартиратай табан гэрэй барилга нэгэ доро ябуулагдана. Эдэ гэрнүүдэй ашаглалгада үгтэхэдэ городой табадахи участок бии болохо. Мүнөө барилга-хабсаралгын управлениин комплексно бригада эдэ гэрнүүдые барижа байна. Апрель һарын түрүүшын үдэрһөө гэрнүүд ашаглалгада үгтэжэ эхилээ.

ХҮНДЭТЭ НЭРЭЗЭРГЭДЭ ХҮРТЭХЫН ТҮЛӨӨ

Городой хилээмэнэй заводой нэгэ бригада коммунистическэ ёһоор хүдэлмэрилхэ, ажаһуухa гэжэ шиидээд, тэрэ үндэр нэрэзэргэдэ хүртэхын түлөө дэлгэрһэн мүрысөөндэ хабаадалсажа эхилбэ. Хамта город соо зургаан бригада мүрысэжэ байна.

Бригадир Полина Корабенковагай хүтэлбэри доро хилээмэ баригшад үдэр бүриингөө нормые үлүүлэн дүүргэнэ. Бригадын гэшүүд Татьяна Кулакова, Роза Зиганшина, Мария Смолина болон бусад гансал һайн шанартай хилээмэ барижа, ниитын журам эбдэгшэдтэй тэмсэл ябуулна.

УРАН ГАРТАНАЙ ВЫСТАВКЭ

Һаяхан эхэнэрнүүдэй уранһайханай выставкэ эмхидхэгдэһэн байна. Эндэ городой дала шахуу эхэнэр 200 гаран элдэб зүйл табиһан байна. Тэдэнэй дунда торгон утаһаар уран гоёор оёгдоһон зүйлнүүд бии. Урашуул Никифоренко, Сухотина, Никонова болон бусад грамота болон үнэтэ шангуудта хүртөө.



ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 7/8 шахтын түрүүшүүлэй нэгэн Николай Воробьев.
Ф. Моренецын фото, текст.

Халаахан

Тарган тахяа тажаа тахяа хоёо

Сэлэнгын аймагай Үбэр-Зөөхэйн сомоной Энгельсын нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Дансарунов) энэ жэлэй гурбан һарын туршада түрэдэг тахяа бүриһөө миил нэгэ үндэгэ абаба. Тиихэдэ Мухаршэбэрэй аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Матвеев) үнгэрһэн гурбан һара соо түрэдэг тахяа бүриһөө дунда зэргээр 34 үндэгэ абаһан байна.



ТАРГАН ТАХЯА:

— Яһа арһан үлэнхэй,
Яаһан муухай, туранхай
Ямар амитан гээшэбши?
Туража хосорон үхэхын
Туйлда хүрөөд байналши!

ТАЖАА ТАХЯА:

— Тахяа бэлэйб анхандаа...
Таряа ороохо хармалжа,
Тажаа болгоо иигэжэ!
Үшөө тиигээд үндэгэ
Үсөөнөөр үгэнэ гэлсэнэл!

Зурагынь **Ф. Балдаевай**, Үгэнь **Ш. Нимбуевай**.

„БУРЯТ ҮНЭНДЭ" БЭШЭҺЭНЭЙ ҺҮҮЛЭЭР

„Дутагдалнууд" усадхагдаба

Мухаршэбэрэй аймагай «Путь Ленина» колхозой хабарай тарилгада муугаар бэлэдхэжэ, бии байһан үрэһэ хүрэнгэеэ лабораторидо шалгаагүй, наг шэбхэ поли дээрэ хүсэд гаргаагүй, мүн кукурузын, сахарай свёклын баян ургаса абахын тула мүртэй хүдэлмэриин хэгдээгүй байһые манай редакциин рейдовэ бригада элирүүлһэн байгаа. Энээн тухай газетымнай мартын 5-най номерто толилогдоһон статья соо тэмдэглэгдээ һэн.

Энэ шүүмжэлхы статьягай толилогдоһоной һүүлээр ямар хэмжээнэй абтаһан тухай Мухаршэбэрэй аймсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Караманов манай редакцида иигэжэ мэдээсэбэ:

Ямар полидо, ямар культурые тариха тухай зүбшэн хэлсэгдэжэ, севооборотой түсэб табигдаа. Колхоз үрэһэ хүрэнгэеэ үрэһэнэй лабораторидо шалгажа, дутуу үрэһэеэ мүнөө зөөжэ байна. Муугаар хүдэлһэнэйнгөө түлөө колхозой агроном нүхэр Лагерева ажалһаа сүлөөлэгдөө. Үрэһэ хүрэнгэ үриһэнэйнгөө түлөө колхозой түрүүлэгшэ байһан А. И. Иванов партиин гэшүүнһээ гаргагдаа. Поли дээрэ наг шэбхэ гаргаха талаар хэмжээн абтаба. Гашейн РТС-эй муугаар заһабарилһан тракторнууд дахяад заһабарилагдаха болоо.

Ажалшадай бэшэгээр хэмжээн абтаа

«Соёлой доботолгодо ороодүй байһаар» гэһэн гаршагтай бэшэг Хэжэнгын аймагай Чесана тосхонһоо манай редакцида ерэһэн байгаа. Чесанын Культурын байшан соёл гэгээрэлэй ямаршье хүдэлмэри ябуулнагүй, байшангай дэргэдэ уран һайханай нэгэшье кружок эмхидхэгдээгүй байһаар гэжэ колхознигууд мэдээсээ. Культурын тус байшан һайн түхеэрэлгэтэй, эндэ элдэб хэрэгсэл бии. Харин байшангые даагша Ц. Дугаров, уранһайханай талаар хүтэлбэрилэгшэ Т. Мельникова эдэ арга боломжонуудаа хэрэглэнэгүй гэжэ заагдаһан юм.

Колхознигуудай бэшэг соо заагдаһан баримтануудые шалгажа, зохихо хэмжээ абахынь тула тус бэшэг Хэжэнгын аймсоведэй культурын таһагта эльгээгдэһэн байгаа. Тус таһагайхидай манай редакцида мэдээсэһэнэй ёһоор, колхознигуудай шүүмжэлхы ажаглалтанууд зүб байба.

Тус бэшэг Чесанын Культурын байшангай соведэй суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, заагдаһан дутагдалнуудые усадхаха талаар тусхай тогтоол абтаһан байна. Ажалшадта элдэб лекци, элидхэл ходо уншаха, элдэб һонин хэмжээ-ябуулгануудые үнгэргэхэ, байшангай дэргэдэ драмын, дуунай кружогуудые эмхидхэхэ гэжэ хараалагдаба.

Түрүү дүй дүршэл ажалдаа нэбтэрүүлэе

[Э]РХҮҮГЭЙХИДҺЭЭ ЖЭШЭЭ АБАМААР

[...]артиин айкомой, аймгүйсэд- [...]лмэрилэгшэд колхозуудай тү- [...]эй хамта Эрхүүгэй область [...]ди. Тэндэ Эрхүүгэй районой [...]а» колхоздо, туршалгын хү- [...] станцида хүрэжэ, ажал хүдэл- [...]танилсаа гээшэбди.

[...]оо хойшо гүрэнэй ехэ туһа- [...]зар энэ районой хүдөө ажахы [...]жэжэ байнхай. Тиигэжэ таряа- [...]р 46,8 процентээр ургэдхэг- [...], али хамтадаа 15 мянган га [...]азар элдүүрилэгдэһэн байна. [...]агай газар зүбөөр хубаарилха [...]й юумэн хэгдээ. Шэниисэ [...], тэжээлэй ургамалнууд 4,7 да- [...]аригдадаг болоо. 7637 гектар- [...]й ургамалнуудые, илангаяа [...]3763 га кукуруза, 1700 гек- [...] тарина. Иигэжэ ниитынгээ [...] хүрэхоор үбһэ, тэжээл бэлдэ- [...]Нёдондо үнеэн бүридэ 8—10 [...]рузын, хүсы үбһэнэй силос [...]

[...] арба нэгэ мянгаад эбэртэ [...], тэрэ тоодо дүрбэ мянга та- [...] үнеэтэй. Ондоогоор хэлэхэдэ, [...]оо үнеэдэйнь тоо хоёр дахин [...] 8700 толгой гахайтай, [...]той юм.

[...]бан жэлэй туршада колхозууд [...] 4,8 дахин ехэдхээ бшуу. [...] 1204 килограмм һү һаа- [...]ндо тэрэнээ 2466 килограмм [...] колхозууд, һаалишад бүри [...] туйлаа. Тиигэжэ эдлүүриин [...] гектар бүридэ район дотор [...] һүн һаагдаа.

[...] саада тээ гектар бүридэ [...] центнер мяхан хүртэдэг һаа, [...] центнер болгогдоо. Ондоогоор [...] 2,6 дахин ехэдхэгдээ гээ- [...] колхозууд үнгэрэгшэ жэл хамтадаа 1294 мянган үндэгэ абаа гэхэ гү, али тахяа бүриһөө 70 үндэгэ абаа һэн.

Хүдөө ажахын продуктнуудые гүрэндэ ехээр худалдана. Жэшээнь, абтаһан һүнэй, мяханай 80 процент гүрэндэ худалдагдадаг байха юм. Энээнэй ашаар колхозуудай олзо доход түргөөр дээшэлнэ. Тэндэхи дүрбэн колхоз табан жэлэй саана бүхыдөө 7,5 миллион түхэригэй олзо оруулһан байбал, нёдондо тэрэнь гуша гаран миллион болобо.

АМЖАЛТА ЯАЖА ТУЙЛАНАБ?

Үнгэрһэн 5 жэлэй туршада колхозууд зоотехническэ барилга олоор хээ. Жэшээлэн харабал, малай 103 ехэ барилга, тэрэ тоодо 4300 үнеэнэй багтаха 30 байра, гахайн—23, тугалай—23 болон бусад байрануудые, ехэнхинь хирниисээр барьа. Байра бүхэндэ автоуһалуури тодхогдонхой. Гушаад мянган тонно багтахаар силосэй түхеэрэлгэнүүд баригдаһан байна. Энэ талаар Эрхүү хотын хүдэлмэришэд ехэ туһаламжа үзүүлээ.

Ниитынгээ малда элбэг хүрэхөөр үбһэ тэжээл бэлэдхэдэг болохо хэрэгтэ колхозууд онсо анхарал табина. Бэлшээри, сабшалангай газараар бага байһанаа хараадаа абажа, тэдэнэр олон жэлэй ногоо, хүсы үбһэ ехээр таридаг болоо. Манай ябажа хараһан «Путь Ильича» колхоз 1958 ондо 1684 гектарта хүсы таряад, га бүхэнэй 22 центнер ургаса хуряаба. Тиин жэлдээ хүсы үбһэ хоёр сабшажа абаад, шанартай силос дарадаг. Тэрээнэй гахайда эдюулнэ.

Үнгэрһэн жэл гектарай 2,5—3 центнер гү, али хамтадаа 600 центнер хүсы үбһэнэй үрэһэ суглуулжа, заримыень хүршэ колхоз, совхозуудтаа худалдаа һэн. Мүн манай Түнхэнэй колхозууд 60 центнер абаба.

Шэмэтэ кукуруза ехээр таригдадаг байна. «Путь Ильича» колхозойхид энэ жэл 1000 гектар газарта кукуруза тарихань. Тиин манай аймагай бүхы колхозууд эды шэнээниие тарина ха юм.

Тус колхоз газараа зүбөөр, һайнаар ашаглана. Таряалангай оройдоо 15 процент пар болодог. Намарай пар, хабар хахалагдаһан газарта аммиагтай уһаар үтэгжүүлгэ хэжэ, гектар бүридэ долоон центнер хүрэтэр ургаса дээшэлүүлнэ. Мүн тарилгын урда тээ кукурузын газар һайса үтэгжүүлнэ. Энэ ургамалые утаашань, хүндэлөөшэнь элдүүрилхэ үедөө нэмэлтэ тэжээл хэрэглэхэдэ һайн. Гадна кукуруза имагтал квадратно-гнездовой аргаар таридаг байха юм. Нёдондо 700 гектарай тус бүриһөө дунда зэргээр 220 центнер ногоон набша хуряагаа. Фермэ шадар зундаа кукуруза, хартаабха, горох овёстой холижо таряад, гахайда эдюулдэг заншалтай болоо.

Эрхүүгэй районой колхозууд мүнөө шубуу олоор үсхэбэрилжэ, мяха ехээр абаха, гүрэндэ тушааха зорилготой. Үбэлһөө хойшо тэндэхи колхоз, совхозууд тахяагай, нугаһанай 94 мянга 500 дальбараануудые дэгжээжэ байнхай. «Путь Ильича» колхозые абажа харахада, 25 мянга шахуу, Ленинэй —28 мянгаад дальбараануудые тэжээнэ. Гараж, һула байһан теплицэ болон бусад гэр байрануудые таарамжатайгаар түхеэрээд хэрэглэнэ.

Хүдөө ажахын инспекциин мэргэжэлтэд саг үргэлжэ эдэнэртэ туһалдаг. Эндэ газар эсхэмжэлэгшын тушаалые болюулаад, орондонь шубуушан-мэргэжэлтые табяа. Шадабаритай мэргэжэлтэ Екатерина Денисовна Герасимова дальбараануудые яажа зүбөөр дэгжээхэ тухай колхоз бүхэнэй шубуушадые һургадаг, мүн ороной түрүүшүүлэй дүй дүршэлтэй ходо танилсуулдаг. Шубуушад өөһэдөөшье шадабари мэргэжэлээ дээшэлүүлхын түлөө оролдолго гаргадаг, тусхай ном, брошюрануудые уншадаг. Фермэ бүхэндэ шубуу эдеэлүүлхэ тусхай рацион зохёогдожо үгтэнхэй.

Главна зоотехник Владимир Петрович Чубабрия туршалгын станциин ажал хүдэлмэритэй маанадые танилсуулаа һэн. Илангаяа нугаһанай дальбараануудые һайнаар дэгжээдэг, нугаһадые олоор үндэгэлүүлдэг дүршэлынь угаа һайшаалтай. Нэгэ фермысэнь ошожо харахадамнай 2200 томо нугаһатай, 5035 дальбараануудтай байба. Үнеэдэй хуушан байра заһажа таарулаад, тэдэнэр хэрэглэнэ. Үбэлдөө тэрэнь түлигдэдэггүй. Шэнэ жэлһээ хойшо фермынхид нугаһан бүхэнһөө 50 үндэгэ абаа.

Нугаһадһаа үндэгэ олоор абадаг болохын зорилгоор эдеэлүүлхэ тусхай рацион, харууһалха гурим бии болгоо. Мүн байра соонь ходо 6—8 градус дулаан байлгана. Һолоомоор дэбдихэр хээд, тэрээн дээрээ хэды болоод лэ шэнэые нэмэжэ байхада зохистой гэжэ шубуушад хөөрэнэ. Харин хюрөөгэй хибэдэһэ дэбдихэдэ эли бодо муу байдаг.

Тэдэнэй түрүү дүй дүршэлые халан абажа, манай аймагай колхозууд бодото дээрэнь бэелүүлхэ гэжэ шиидээ. Һаядаа аймагай шубуушадай һуралсал эмхидхэгдэхэнь. Эрхим мэргэжэлтэ нүхэр Герасимова шубуу үсхэбэрилхэ хэрэгтэмнай туһалхаб гэжэ зүбшөөлөө үгөө.

Зүгөөр манай Хүдөө ажахын министерство шубуу олоор үсхэбэрилхэ шухала хэрэгтэ анхаралаа багаар табина гэхээр. Республика доторнай шубуудта эдюулхэ элдэб холимол тэжээл бэлдэгдэдэггүй. Мүн бэшэшье горьтой дутагдалнууд бии гээшэ.

Эбэртэ бодо малые искусственна аргаар урэжүүлхэ тухай горьтой хүдэлмэри эрхүүгэйхид ябуулна. «Путь Ильича» колхозой зоотехник Анатолий Андреевич Степанов 1956 онһоо хойшо үнеэдые искусственна аргаар урэжүүлжэ эхилээ һэмди гэжэ хэлэнэ. Тэндэхи туршалгын станцида дүтэхэнэ гүрэнэй урэжүүлгын станци байрланхай. Тэндэһээ һайн үүлтэрэй бухын урэ абаашадаг. Энэ ушарта хэды дахин бага гаргаша хэгдэдэг, тиигээдшье малай үүлтэр түргэн һайжардаг, үнеэд үсөөнөөр һубайрдаг байха юм. Жэшээлбэл, тус колхоздо 1957 ондо 100 үнеэн бүриһөө 116 тугал, 1958 ондо 104 тугал абтаһан байна бшуу. Урдань колхозой фермэ бүхэн хорёод, гушаад бухатай байгаа. Нэгэ бухада жэл соо 4,5—5 мянган түхэриг гаргашалагдадаг байһан юм. Харин мүнөө колхоз бүхэндэ 2—2 буха үлээгдэнхэй.

Үнеэдые искусственна аргаар урэжүүлхэдэнь колхозуудта гүрэнэй урэжүүлгын станциин мэргэжэлтэд ехэ туһаламжа үзүүлдэг. Энэ станци 13 районуудые хангадаг байна. Дүтэ тойрон байһан колхозууд станциин машинаар тусхай термосууд соо урэ хэжэ абаашадаг.

Колхозой техник-урэжүүлэгшэ станциһаа урэ абаад, үнеэдые урэжүүлжэ, тэрээн тухайгаа тусхай дэбтэртэ алгадгүй бэшэдэг. Гадна ямар бухын урэ хэрэглэһэнээ тэндээ тэмдэглэдэг. Хэрбээ үнеэдэй хоёрдохёо ототой болоо һаань, дахин урэжүүлдэг. Тиигээд үнеэдэй лаб урэжүүлэгдээд байхада толгой бүриин 18 түхэриг түлөөһэ станци абадаг.

Колхознигуудай хубиин үнеэдые мүн лэ тусгаар түхеэрэгдэһэн тэрэ газартаа урэжүүлээд, толгой бүхэнэй 25 түхэриг абадаг байна.

Областиин холын районуудта түмэр харгыгаар урэ абаашагдадаг. Колхозой техник-урэжүүлэгшэ гү, али райветлечебницын хүдэлмэрилэгшэ тэрэниинь тушаажа абадаг юм. Хэр һайн шанартай урэ асарагдааб гэжэ шалгаад, боломоор һаань хэрэглэдэг.

Урэжүүлгын станциин дэргэдэ техник-урэжүүлэгшэдэй 10 үдэрэй һуралсал үнгэргэгдөө һэн. Мүн районой зоовэтмэргэжэлтэд яажа урэжүүлгэ хэхэб гэжэ бодото ажал дээрэнь хараһан, өөһэдөө ажаллаһан байна.

Искусственна урэжүүлгэ үргэнөөр хэрэглэһэнэй ашаар Эрхүүгэй районой колхозууд үнеэдэй һубайралгые эрид үсөөрүүлээ. Тиин тугалнууд бэе һайтай, өөдэргэн байна. Үнеэдэй тоо толгойшье түргөөр олошорно.

Аймагаймнай колхозууд искусственна урэжүүлгэ үргэнөөр хэрэглэхэ тухай наринаар бодомжолхо болоно. Райветлечебницын дэргэдэ искусственна урэжүүлгын пункт эмхидхээ һэмди. Зүгөөр энэ пунктые ургэдхэбэл һайн байна. Урэжүүлэгшэдые, зоовэтмэргэжэлтэдые искусственна урэжүүлгын мэргэжэлтэй гүнзэгыгөөр танилсуулха шухала. Колхозой хүтэлбэрилэгшэдшье энээниие һайса мэдэхэ уялгатай. Урэжүүлгэ үргэнөөр хэрэглээд байбал, малайнгаа үүлтэр, тоо толгойень түргөөр олошоруулжа, мяха ехээр абадаг, гүрэндэ худалдадаг болохо байнабди.

Манай эндэхи урэжүүлгын пунктые үргэдхэхын түлөө Хүдөө ажахын министерство туһалха бэзэ гэжэ найдахаар. Мүн һайн үүлтэрэй бухануудые, машина, унаа үгөө һаань һайн һэн.

Түлигдэдэггүй байрада эрхүүгэйхид тугалнуудые шадамараар түлжүүлнэ. Байрынь ханануудай хоорондо хюрөөгэй хибэдэһэ хэжэ дулаална. Гадна потологынь хибэдэһээр 12—15 сантиметр зузаанаар хушана. Энэ ушарта байра соо шииг нойтогүй байдаг. Тугалнуудшье даараад, нойтон шиигтэ ороод, элдэб үбшэндэ дайрагданагүй.

Эрхүүгэйхидэй жэшээгээр олон жэлэй ногоо, кукуруза, хартаабха, сахарай свёкло, морковь малай тэжээлдэ ехээр тариха ушартайбди. Апрелиин 15 болотор шубуу, дальбараануудые байлгаха байрануудые колхозууднай бэлдэхэнь. Тиихэдэ үнеэдые искусственна аргаар урэжүүлхэ, залуу эбэртэ бодо малые зүбөөр түлжүүлхэ тухай онсо анхарал хандуулагдаха байна.

Н. ДОМЫШЕВ,

Түнхэнэй аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ.



Улан-Удын судна бүтээлгын заводой хүдэлмэришэд түрүүшүүлэй дүй дүршэлтэй танилсаха зорилгоор март hарада городой хэдэ хэдэн заводуудта, тэрэ тоодо «Механлит» заводто, Кировэй нэрэмжэтэ артельдэ ошожо, ажалтайнь танилсаа. **Зураг дээрэ:** залуу слесарьнүүд А. Федоров, М. Лебедев гэгшэд Кировэй нэрэмжэтэ артелиин гаргаhан амhартануудые хаража байна. **Д. Балдановай** фото.

Һонирхолтой сбор

Баян-Хусанай долоон жэлэй hургуулиин (Зэдэ) дүрбэдэхи классай hурагшад ехэ hонирхолтой сбор үнгэргэбэ. Эхэ орондоо инаг дурлал, советскэ сэрэгшэдэй шэн зоригто баатаршалга тухай айлшаар ерэhэн хилын харуулшад болон Эсэгэ ороноо хамгаалагшад пионернүүдтэ хөөрэжэ үгэбэд.

Хилын харуулшад Советскэ Армиингаа алдарта зам тухай, мүн Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда хабаадаhан тухайгаа хөөрэбэд. Сборто хабаадаhан пионернүүд аха нүхэдэйнгөө хөөрөөе ехэ hонирхолтойгоор шагнабад. Хилын харуулшад Баян-Хусанай долоон жэлэй hургуулиие шефтээ абаба.

С. Табдаев.

Үндэр наhатын хүндэ

Мухаршэбэрэй сельскэ Совет сесси hаяхан боложо, Совет хүдэлмэридэ удаан саг соо ябаhан Терентий Афанасьевич Бенедиктов гэгшые хүндэтэйгөөр пенсидэ үдэшэбэ.

Үбгэн Терентий Афанасьевич хаанта засагай үедэ нюдарган баянай барлаг боложо ябаhан юм. Мүнөө сагай жаргалта байдалые тэрэ үеынхитэй сасуулхадаа, угаа ехээр баярлана.

Партиин Мухаршэбэрэй айкомой зүгhөө амаршалга хүргэгдэжэ, тэрээндэ Хүндэлэлэй грамота барюулагдаа.

Л-Д. Гомбоев.

Студентнэрэй научна конференци

Ждановай нэрэмжэтэ Эрхүүгэй университедэй бурят таhагта hаяхан студентнэрэй научна конференци болобо. Түрүүшын заседани дээрэ хэлэ, бэшэг шэнжэлхэ эрдэмтэ кандидат В. Н. Золхоев, 3-дахи курсын студент Петр Балсуханов «Бурят арадай үг гарбал тухай», «Закамен бурядуудай хурим түрэ» гэhэн элидхэлнүүдые хээ.

«Бурядай түрүүшын гэгээрэлшэд», «Х. Намсараевай творчествын түрүүшын үе» гэhэн элидхэлнүүдые студентнэр М. Етобаева, А. Булсахаева гэгшэд хоёрдохи заседани дээрэ хэбэ. Эдэ элидхэлнүүдые студентнэр анхаралтайгаар шагнажа, hайн сэгнэлтэ үгөө.

Һүүлээрнь Ц. Гармаевай «Сартуул нютаг хэлэн», Ц. Дугаровагай «Бурят нютаг хэлэнүүдэй лексическэ илгаанууд» гэhэн элидхэлнүүд шагнагдаа. Эдэнэр зундаа суглуулhан материалаа согсолhон байна. Илангаяа Ц. Гармаев сартуул нютаг хэлэнэй фонетическэ, морфологическа болон лексическэ удхые харуулангаа, энэ нютаг хэлэнэй монгол хэлэнтэй адлишуу байhые, мүн илгаануудыень тодорхойлжо шадаа.

2-дохи курсын студентка Г. Бабуева «Түрэл нютагhаа холо» гэhэн Ч. Цыдендамбаевай романай удха ба образууд тухай элидхэл хээ.

Студентнэр М. Абашеева, Л. Соболева, Э. Мотошкина, Т. Убогоева, В. Борходоев болон бусад бурят хэлэ, литература, этнографи тушаа элидхэлнүүдые хэбэ.

Конференци дээрэ 12 элидхэл шагнагдаа.

Б. Петров.

Сагай уларил

Гидрометбюрогой мэдээсэhэнэй ёhоор республика доторнай мүнөөдэр, үглөөдэр сэлмэн, бүрхэн байха. Баруун хойноhоо hулаханаар hалхилха. Улан-Удэ городто температура 0,2 градус дулаан байха.

ХИЛЫН СААНАҺАА

Хитадай Коммунистическэ партиин ЦК-гэй VII пленум тухай информационно мэдээсэл

ПЕКИН, апрелиин 8. (ТАСС). Хитадай Коммунистическэ партиин наймадахи зарлалай Центральна Комитедэй VII пленумэй апрелиин 2-hоо 5 хүрэтэр Шанхайда болоhон тухай Синьхуа агентство мэдээсэнэ.

КНР-эй 1959 оной арадай ажахын түсэбэй проект пленум дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, баталан абгаа, мүн хүдөө нютагуудтахи арадай коммунануудые гуримшуулха хүдэлмэриин ямараар ябажа байhан тухай хэлсээ. Тиихэдэ гүрэнэй хүтэлбэрилхы тушаалнуудта дэбжүүлэгдэхэ кандидатуранууд тодорхойлогдоhон байна.

КНР-эй 1959 оной арадай ажахын түсэбэй проектые пленум али бүхы талаhаань hайнаар зүбшэн хэлсээд, баталан абаа. Мүнөө жэлдэ 18 миллион тонно булад хайлуулха, 380 миллион тонно нүүрhэ малтаха, 525 миллион тонно ороохо таряа, 5 миллион тонно хлопок ургуулжа абаха гэжэ КПК-гэй ЦК-гэй VI пленум тодорхойлhон юм. Энэ тогтоолые, тэрэшэлэн мүнөө жэлэй нэгэдэхи квартал соо үйлэдбэриин хэр зэргээр хүгжэhые, капитальна барилгын хэгдэhые хараада абалсан, арадай ажахын түсэбэй проект зохёогдоо. Материально-техническэ нүхэсэл, манай оронойи арад зоной революционно эдэбхи хэшээл энэ түсэб зохёохо үедэ хүсэдөөр хараада абтаhан байна. Энэ хадаа арадай ажахые түргэнөөр хүгжөөхэ асари ехэ түсэб мүн болоно. Бүхы Хитадай арадай түлөөлэгшэдэй хоёрдохи зарлалай суглаанай нэгэдэхи сессиин үзэмжэдэ түсэбэй энэ проектые Гүрэнэй Совет табиха байна. 1959 оной арадай ажахын түсэбэй заабол дүүргэгдэхэ, үлүүлэн дүүргэгдэхэ байhанда гүнзэгы ехээр этигэжэ байhан тухайгаа Центральна Комитет элирхэйлэн мэдүүлhэн байна.

Хүдөөгэй арадай коммунануудые гуримшуулха хүдэлмэри урдахи пленумhээ хойшо хэгдэжэ байнхай. Энэ хүдэлмэриин ямараар ябажа байhые пленум хэлсээ. Арадай коммунануудые гуримшуулха хүдэлмэри hүүлэй гурба үлүүтэй hара соо яhала hайнаар хэгдээ, «Арадай коммунануудта хамаатай зарим асуудалнууд тухай» КПК-гэй наймадахи зарлалай ЦК-гэй VI пленумэй 1958 оной декабрьда гаргаhан шиидхэбэри шууд бэелүүлэгдэжэ байна, хүдөө нютагуудта арадай коммунануудые байгуулха хүдэлмэри зүбөөр ябуулагдана гэжэ пленум тэмдэглээ. Арадай коммунануудые гуримшуулха хүдэлмэриhөө уламжалан гараhан асуудалнуудые пленум саашадань шэнжэлжэ, тэдэниие шиидхэхэ бодото хэмжээнүүдые тодорхойлоо. Хүдөөгэй арадай коммунануудые гуримшуулhанhаа уламжалан, эдэ коммунанууд ойрын үедэ улам саашадаа хүгжэн бэхижэхэ гэжэ найдажа байhанаа пленум элирхэйлэн мэдүүлээ.

Гүрэнэй хүтэлбэрилхы тушаалнуудта кандидатурануудые дэбжүүлхэ асуудал пленум зүбшэн хэлсэжэ, шиидхэhэн байна. Зүбшэлнүүдэй хэгдэhэнэй hүүлээр эдэ кандидатуранууд Бүхы Хитадай арадай түлөөлэгшэдэй хоёрдохи зарлалай суглаанай нэгэдэхи сессиин үзэмжэдэ табигдаха юм.

Пленум дээрэ нүхэр Мао Цзэ-дун түрүүлэгшээр hуугаа. Хүдэлмэриин арга метод тухай асуудалаар нүхэр Мао Цзэ-дун пленум дээрэ удха ехэтэй үгэ хэлэhэн байна.

КПК-гэй Центральна Комитедэй 81 гэшүүн, Центральна Комитедэй гэшүүнэй 80 кандидат пленумэй хүдэлмэридэ хабаадаа. Тэрэшэлэн түбэй эмхи зургаануудай харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд, провинцинуудай, городууд болон автономно районуудай партийна комитедүүдэй нэгэдэхи секретарьнууд (КПК-гэй Центральна Комитедэй гэшүүд гү, али гэшүүндэ кандидадууд бэшэ) пленум дээрэ байлсаа.

ЦК-гэй VII пленумэй болохын урда тээ КПК-гэй ЦК-гэй политбюрогой үргэн заседани болоhон байна.

СЕАТО-гэй соведэй сесси нээгдэбэ

ЛОНДОН, апрелиин 8. (ТАСС). Зүүн-Урда Азидахи сэрэгэй-политическэ, ээрхэг түримхэй бүлэглэлэй — СЕАТО-гэй соведэй табадахи сесси Шэнэ Зеландиин ниислэл Веллингтон городто мүнөөдэр нээгдэбэ. Гадаадын оронуудай агентствонүүдэй мэдээсэлнүүд дээрэhээ хаража үзэхэдэ, СЕАТО НАТО хоёрой холбоо барисаа бэхижүүлхэ, тэрэшэлэн Зүүн-Урда Азиин оронуудай дотоодын хэрэгүүдтэ СЕАТО бүлэглэлэй саашадаа хамааралсалгые шангадхаха зорилготой хэдэн асуудалнууд сесси дээрэ зүбшэн хэлсэгдэхэ байна.

СЕАТО-гэй соведэй сесси США-гэй заабаряар «Түбэдэй асуудал» гэдэгые зүбшэн хэлсэхэ, мүн Түбэдтэ hаяхан болоhон арадта харша, революцида харша үймөөе, Хитадай Арадай Республикада эсэргүү кампаняа улам hүжэрөөхын тулада хэрэглэхэ hанаашалгатай байна.

Филиппин, Пакистан болон Таиландда СЕАТО-гэй талаар экономическа туhаламжа бүри ехээр үзүүлдэг болохо тухай асуудалые сесси зүбшэн хэлсэхэ бэзэ тээд эдэ оронуудай hанажа байhаниинь бүтэбэгүй гэжэ гадаадын оронуудай агентствонүүдэй корреспондентнүүдэй мэдээсэлнүүдhээ эли боложо үгэбэ.

Амгалан ёhоной экономичес[...] харилсаа холбооe саашада[...] үргэдхэхын түлөө

Советскэ Союзай шэнэ дурадхалну[...]

ЖЕНЕВА, апрелиин 8. (ТАСС). ООН-эй Европодохи таhагай дэргэдэ СССР-hээ байдаг саг үргэлжын түлөөлэгшэ А. С. Чистяков Европын асуудалнуудай талаар ООН-эй экономическа комиссиин хэрэг хүтэлдэг секретарь С. Туомиоя гэгшэдэ Советскэ правительствын бэшэг мүнөөдэр барюулhан байна. Европын бүхы оронуудай хоорондохи амгалан ёhоной экономическа харилсаа холбоо саашадань хүгжөөхэ тухай СССР-эй шэнэ дурадхалнууд энэ бэшэг соо найруулагдан хэлэгдэнхэй.

Европодо экономическа харилсаа холбоо хүгжөөхэ, тусхайлбал, промышленностиин, хүдөө ажахын хэдэн hалбаринуудта олдоhон техническэ дүй дүршэл халан абалсаха, мүн Европын бүхы гүрэнүүдтэ ашатай холбоо барисаа үргэдхэхэ хэрэгтэ Европын асуудалнуудай талаар ООН-эй экономическа комиссиин (ЭКЕ) яhала туhалhан тухай энэ бэшэг соо тэмдэглэгдэhэн байна. Гэхэтэй хамта, али алиндаа туhатай гадаадын худалдаа наймаа эрхилхэ, мүн техническэ дүй дүршэлөө халан абалсаха талаар Европодо бии байhан бүхы арга боломжонуудые ЭКЕ үшөө хүсэдөөр хэрэглэнэгүй гэжэ бэшэг соо заагдана.

Европын бүхы оронуудай хоорондохи экономическа харилсаа хүгжөөлгэдэ туhалхые хүсэдэг дээрэhээ Советскэ правительство хадаа ЭКЕ-гэй хүдэлмэридэ хабаадалсадаг бүхы оронуудай правительствонуудай хаража үзэхын тулада иимэ дурадхалнуудые оруулна:

1. **ЭКЕ-дэ ородог оронуудта хамаатай худалдаа наймаанай организаци байгуулха тухай.** [...]низаци наймаа хэлгээр ал[...] хизаарлалтануудые зайсу[...]можаной түлөөhэ эгээн е[...] шолуулха гү, али болюул[...] hаламжа үгэлсэхэ, хоорон[...] соо хэхэ, тэрэшэлэн Евро[...] далдаа наймаа саашада[...] хэлгэдэ хамаатай бусад [...]нуудые хаража үзэдэг ба[...]той.

2. **ЭКЕ-гэй гэшүүн [...] хоорондо удаан болзорой [...] наймаанай, экономическ[...] хэлсээнүүдые баталха ту[...]** хадаа дурсагдаhан ороно[...]рондохи экономическа [...] тогтууритай, найдамтай [...] уласхоорондын ажалай [...]гые хүгжөөлгэдэ туhалха, [...] Европын оронуудай хо[...] харилсаае hайжаруулха [...]

3. **ЭКЕ-гэй гэшүүн орон[...]даадын худалдаа найма[...]нистрнүүдэй зүблөө зарла[...]** Европын бүхы гүрэнүүдэй [...] худалдаа наймаа бүри ех[...]дэг болохо тухай асууд[...] зүблөөн хаража үзэхэ бо[...]

4. **ЭКЕ-дэ ородог орону[...]рондо научна болон техни[...] дүршэлые халан абалсада[...] тухай.**

ЭКЕ-гэй 14-дэхи сессиин [...] апрель—майда болоходо, [...] дурадхалнууд зүбшэн х[...] болохо байгаа гээд бэшэг[...]лэгдэнэ.

ЭКЕ-гэй гэшүүн орону[...] правительствонуудта энэ [...] текстые ЭКЕ-гэй секретар[...] саг соонь эльгээхэ гэжэ С[...] Советскэ правительствын [...] абахадаа, А. С. Чистяков[...]дуулhан байна.



КАНАДА. Монреальда телевидениин хүдэлмэрилэгшэд hаяхан забаст[...] Канадын радиодамжуулгын корпорациин байшангай дэргэдэ харуула[...] байгаа. Тэдэниие полициинхид намнажа тараагаа. Хэдэн хүн арест[...] байна. **Зураг дээрэ:** полициинхид арестовалагдаhан хүнүүдые полиции[...] түлхин оруулжа байна. **Ассошиэйтед** Пресс[...]

ДАЙН СЭРЭГЫЕ ЭСЭСЛЭН ЗАЙСУУЛХА

Уласхоорондын асуудалнуудые шиидхэлгэдэ дайн сэрэг хэрэглэхые болюулха арга боломжын бии байhан тухай тон шухала тобшолол КПСС-эй XXI съезд хэhэн байна. Энэ тобшолол хадаа дэлхэйн хүн түрэлтэнэй, мүн манай ажабайдалдахи хубилалтаhаа эшэ үндэhэтэй. Энээниие имагтал марксизм-ленинизмын теори тодорхойлжо шадаhан байна.

Мүнөө үедэ дайн сэрэгэй тала баригшадай хүсэн hуларна, тиихэдэ эб найрамдалай тала баригшадай хүсэн урган хүгжэнэ. Долоон жэлэй түсэбэй бэелүүлэгдэхэдэ Советскэ Союзай, бүхы социалистическэ лагериин hүр хүсэн бүри ехэ болохо. Гэхэтэй хамта, империализмын колониальна системын саашадаа hандаран унаха бүринь эб найрамдалай тала баригшадай зэргэ улам үргэдэжэ байха.

Тиимэ дээрэhээ эб найрамдалай тала баригшад дайн сэрэг hүжэрөөгшэдhөө hураггүй ехэ хүсэтэй болоно. Тиихэдээ эб найрамдалые хүсэдэг арадууд социалистическэ лагериин түгэс хүсэндэ түшэглэн, империалистическэ оронуудай хархис бүлэглэлнүүдэй шэнэ дай үүсхэхэ эрмэлзэлгыень болюулжа шадаха юм. Тиигэжэ хүн түрэлтэнэй ажабайдалhаа дэлхэйн дайе зайсуулха арга боломжо олгогдохо.

КПСС-эй XXI съездын хэhэн энэ тобшолол бодото ажабайдалай, түүхын талаар туйлай ехэ удхашанартай. Эб найрамдалай түлөө тэмсэгшэдые өөрынгөө хэрэгэй үнэн зүб байhанда батаар этигэн найдадаг болгожо, эб найрамдалай туг доро ажалша олониитые жагсаана.

Империализмын үедэ дайн сэрэгэй аюул бүри ехэ боложо байдаг. Энэ хадаа капитализмын хүгжэлтын хуули ёhо мүн. Марксизм-ленинизмын энэ тобшолол хадаа дэлхэй дээрэ империализмын бүрин ээрхэдэг системэ байхадань, дайн сэрэгые буруушаадаг олониитын, мүн политическэ хүсэнүүдэй hула, эмхидхэлгүй, тиимэhээ империалистнуудые дайн сэрэгhээ арсахыень баадхахаар хүсэгүй байхадань хэгдэhэн байгаа.

Социалистическэ лагериин бии болоходо тад ондоо эрхэ байдал байгуулагдана. Эб найрамдал бэхижүүлхэ ябадал социалистическэ оронуудай хүгжэлтын хуули ёhонуудтай зохилдоно. Дайн сэрэгэй болохо, болохогүйнь бүмбэрсэг дэлхэй дээрэхи хоёр ондоо хүсэнүүдэй—эб найрамдалай тала баригшадай, мүн дайн сэрэг hүжэрөөгшэ хүсэнүүдэй тэнсүүриhээ, тэрэшэлэн дай үүсхэгшэдтэ эсэргүүсэдэг хүнүүдэй эмхидэл болон эрэлхэг зоригтой ажал-ябуулгаhаань дулдыдаха байна.

Мүнөө үедэ эб найрамдалай хүсэн дайн сэрэгые зайсуулжа шадаха гү?

Ээрхэг түримхэй империалистическэ бүлэглэлнүүдтэ эсэргүүсэжэ байдаг эб найрамдалай гол хүсэн гэхэдэ, Советскэ Союзай, Хитадай Арадай Республикын толгойлдог социалистическэ оронуудай лагерь мүн болоно. Мүнөө социалистическэ оронуудта миллиард шахуу хүн зон ажаhуудаг. Тэдэнэр бүмбэрсэг дэлхэйн 25 процент газарые ээлжэ байна. Мүн дэлхэйн промышленна үйлэдбэриин гурбанай нэгэ хубиhаа дээшэ продукциие бүтээн гаргана. Социалистическэ оронуудай промышленна үйлэдбэри жэл бүри хурдан түргэнөөр ургана. СССР-эй долоон жэлэй түсэбэй бэелүүлэгдэхэдэ, арадай демократиин оронуудай экономикын саашадаа хүгжэн hалбархада, социализмын дэлхэйн системэ 1965 ондо бүхы дэлхэйн продукциин хахадhаа үлүүе үйлэдбэрилэн гаргадаг болохо.

Гадна социалистическэ гүрэнүүд бата нэгэдэлтэй лагерь мүн. Тэдэнэр хүсэ шадалаа, хүсэл эрмэлзэлгээ нэгэдүүлэн ажалладаг юм. Зүгөөр капиталистическэ оронууд хоорондоо эбсэшэгүй зүрилдөөнүүдтэй байдаг.

Иимэ эрхэ байдалда социалистическэ системын оронуудай экономическа хүгжэлтэ онсо удхашанартай болоно. СССР-эй долоон жэлэй түсэбые бэелүүлгэ, мүн социалистическэ оронуудай саашадаа хүгжэн ургалга хадаа дэлхэй дээрэхи эб найрамдалай хүсые горьтойхоноор нэмээхэ юм. Эгээл тиихэдээл «...дэлхэйн дайе зайсуулха, бүмбэрсэг дэлхэй дээрэ эб найрамдал тогтонижоруулха шэнэ, бүри hайн эрхэ нүхэсэл бии болохо юм» гэжэ нүхэр Н. С. Хрущев партиин XXI съезд дээрэ тэмдэглээ hэн.

Гэбэшье эб найрамдалда дуратай гүрэнүүд болон арадуудай материальна хүсэн шэнэ дайн сэрэгые зайсуулха шиидхэхы арга мүн башье hаань, бусад арганууд бии. Энэ талаар хүн зоной ажал-ябуулга ехэ үүргэ дүүргэхэ байна.

Мүнөө капиталистическэ оронуудтахи хүдэлмэришэн анги тоогойнгоошье, мүн шанарайнгаашье талаар ургаа. Капиталистическэ хэдэ хэдэн оронуудта мүнөө хүдэлмэришэн анги хүн зоной диилэнхи олониинь болонхой, тиимэhээ правительствын политикада өөрынгөө нүлөө үзүүлхэ аргатай юм.

Мүнөө дэлхэйн хоёрдохи дайнай hүүлээр капиталистическэ оронуудай коммунистическэ, хүдэлмэришэдэй партинууд горьтойгоор ургаhан, эмхидхэлэй талаар бэхижэhэн байха юм. Тэдэнэр 83 оронуудта бии, өөрынгөө зэргэдэ 33 миллион хүниие нэгэдүүлнэ. Өөhэдынгөө арадуудай эрилтые тодорхойлон, коммунистическэ, хүдэлмэришэдэй партинууд эб найрамдалай түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэнэ.

Мүн капиталистическэ оронуудта пролетариадтай хамта таряашад, интеллигенци болон буржуазиин олон түлөөлэгшэд дайнда эсэргүүсэдэг юм. Эб найрамдалай тала баригшадай зэргэдэ колониальна дарлалтаhаа сүлөөрhэн Ази, Африкын арадууд оролсоно. Эб найрамдалай үргэн ехэ нэгэдэл байгуулагданхай. Тэрээндэ Европа болон Азиин эб найрамдалда дуратай социалистическэ, мүн социалистическэ бэшэшье оронууд оролсоно. Тэдэнэр бүмбэрсэг дэлхэйн тон ехэ хубиие эзэлнэ. Тэрээн дээрэнь миллиард хахад хүн зон гэхэ гү, али дэлхэйн хүн түрэлтэнэй олонхинь ажаhууна.

Тэрэшэлэн эб найрамдалда дуратай хүн зоной тоо жэл бүри олошорно гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Колониальна дарлалтаhаа жэл бүри олон арадууд сүлөөрнэ. Энэ хадаа капитализмын дэлхэйн бага боложо, эб найрамдалай дэлхэйн үргэдэжэ байhые харуулна.

СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ долоон жэлэй түсэбэй дүүргэлтэ, Хитадай Арадай Республикада, арадай демократиин бусад оронуудта социализм байгуулха хэрэгэй түгэс илалта, капиталистическэ оронуудтахи эб найрамдалай тала баригшадай хүдэлөөнэй урган хүгжэлгэ, колонинуудай, мүн бэеэ даагаагүй оронуудай арадуудай сүлөөрхын түлөө тэмсэлэй амжалта—эдэ бүгэдэ хадаа империалистнуудай бүлэглэлнүүдэй зүгhөө шэнэ дай hүжэрөөхэ hэдэлгыень усадхаха эрхэ нүхэсэл байгуулна. Шэнэ дай hүжэрөөхэ ябадалые усадхаха арга боломжо империалистнуудай ухамайрхадаа hайн болоhон дээрэhээ бэшэ, харин хүсөө бууралhан дээрэhээнь, тиихэдэ эб найрамдалай тала баригшадай түгэс хүсэтэй болоhон дээрэhээнь байгуулагдана гээшэ. «Тиимэ дээрэhээ,—гэжэ XXI съезд дээрэ нүхэр Хрущев хэлээ hэн,—газар дэлхэй дээрэ социализмын бүрин илахаhаа урид, дэлхэйн али нэгэн хубида капитализмын үшөө байhаар байтар хүн түрэлтэнэй ажабайдалhаа дэлхэйн дайе зайсуулха бодото арга боломжо хангагдаха юм».

Гэхэтэй хамта, Коммунистическэ парти хадаа ээрхэг түримхэй империалистнуудай аашые хёрхоор хаража байхыень СССР-эй ажалшадые hэргылүүлнэ. Мүнөө үеын эрхэ байдалда дайн сэрэгэй аюул үгы болоогүй. Энэ аюул гол түлэб Американ империализмын зүгhөө гара[...]hаниинь элитэ. Юуб гэхэд[...]гэй ээрхэн зонхилдог бү[...]хы дэлхэйе ээлхэ hэдэлгэ[...]рикын, Баруун Германиин[...] Хойто-атлантическа [...] ородог бусад оронууд бу[...]схээр бүтээн гаргана, ула[...]дын асуудалнуудые [...] шиидхэхэсэ арсана, дэлхэ[...] районуудаар дайн сэрэгые[...]нэ. Иимэ эрхэ байдалда эб[...]далда дуратай оронуудай [...] байхань, дай үүсхэгшэдтэ [...] үгэхөөр бэлэн байхань тон[...]

Коммунистическэ, хүдэ[...]дэй партинуудай түлөө[...] Москвада болоhон зүблө[...] найрамдалай Манифесты[...]hан сагhаа хойшо жэ[...] үнгэрбэ. Тэрэ Манифест[...] иимэ уряа бии: «Дай[...]гэй, үхэл, хюдалгын [...] газар дэлхэйе сүлөөрүүлэ[...]най Эхэ орон, социали[...] бусад оронууд, тэрэшэ[...] найрамдалда дуратай дэл[...]сэнүүд энэ зорилго шиидхэ[...] хүсэ шадалаа арьбадхана.

В. ЕГ[...]
түүхын эрдэмэй ка[...]

ЗАҺАБАРИ

Манай газетын апрелиин [...] номерой 3-дахи нюурта то[...]hон «Колхозой долоон жэл[...]» гэhэн статья соохи хоёрд[...]грамма иигэжэ ойлгохые[...] бди: мяха абалга 1958 о[...] центнер, 1959 ондо—3140 [...]

Алдуу гаргагшада зэм[...]доо.

Редактор Ц. Ц. Ц[...]

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46-32, зам. редактора—32-74, отв. секретаря—27-37, отделов партийной жизни —34-05, экономики—47-59, пропаганды и местной информации—3[...] культуры и быта—24-74, писем и рабселькоров — 40-49, отдел переводов, корректорская—35-95, бухгалтерия—37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н01011. Типография Министерства культуры Бурятской АССР. Зак. №[...]